

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic-literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 6.

Apare la 1 și 15 ale fiă-cărei luni.

Tomul I.

Ciocoii.

Roman istoric de Theochar Alexi.

(Continuare.)

XVII.

Aceptarea.

În Bucov se schimbaseră multe de când părăsise Tache pentru ultima oră casa părintească.

Tată-său căduse bolnav la pat și fusese îngrijit de jupân Mihail, tata Mândichei, și de Mândica. Credeau că-l vor scăpa, dar peste trei zile muri.

Trimiseră scire lui Tache la București, dar scrisoarea fiind adresată către marele postelnic, tu deschisă și cetită de acesta, care i spuse apoi lui Tache vestea ca prin trecăt.

Am vădută ce efect avu asupra ciocoiiului, și în ce mod se grăbi dânsul de a merge a casă.

Întru aceia jupânul Mihail, care incredințase moșia sa îngrijirii unui tovarăș al său, remase cu Mândica la Bucov, pentru a accepta pe Tache, a-i preda moștenirea și a se înțelege cu el, ca să-i rămâie moșia lor în arendă.

Mândica era în o dulce melancolie. Mórtea bătrânului Pângărescu intristase inima ei simțitoare, dar întórcerea lui Tache o împlea cu fiorile unei acceptări de fericire.

Sérmana fétă, nu putea uita primul ei amor. În dar se încercase toți din prejurul ei a o aduce la alte simțiri. În dar se milnea jupânul Mihail, care i găsisse în persóna junelui Nicolae un ginere după pofța inimii sale. Un băiat zdravăn, român verde, copil de neam bun, ca și însuș jupânul Mihail, care era viță de boer de neam.

Mândica nu voia să-l bage în sémă pe Nicolae cu tóte că era mereu împrejurul ei, căci bătrânul arăndaș îl luase de ajutor și îl pusese la parte.

De la venirea lui Tache acceptau cu toți mântuirea.

Jupânul Mihail era convins, că Tache și de astă dată va refusa fericirea ce i se pregătea a casă la el, și că nu va rămânea în Bucov ci se va întórcé éráș în lumea largă, táind astfel cu desăvêșire tóte firele, care legau inima Dochiei de persóna lui. Jumele Nicolae nutrea aceleași speranțe.

Dochia din contră accepta îndeplinirea dorului ei nemărginit.

Trecu o septemână, trecură doue, Tache nu mai venia.

Era Dumineca în a treia septemână după mórtea bătrânului Pângărescu, spre séră.

Jupânul Mihail stetea de vorbă cu fiă-sa.

— Fétă, fétă — dicea el dând din cap — nu sciu, ce foc a putut să-ți pirléscă inima de nu-l mai poți uita pe acest prăpădit! Nu veđi, că nu duce cătuși de puțin grijea de casa sa părintească de cum se ducă grijea ta . . . Dcă l'ar fi durut inima de voi, ar fi trebuit să alerge aici, dar étă, că a pus tóte la uitare. El pe semne scie, că nu i-a rămás aprópe nimic în urma tatá-său, căci, Dumnezeu să-l erte, repausatul n'avea nici un spor. Era pré móle de fire, nici réu, nici bun; cu asemenea fire nu o scoți la cale în lumea de ađi. Dcă nu mi-ar fi de arendă, aș părăsi casele astea și mi-aș vedea de treburile mele.

— Numai încă vr'o doue zile să mai stăm, tată dragă. Cine scie de ce nu pôte veni Tache, ce l'o fi oprind, vr'o bôlă, orî este dus in vr'o altă parte, orî cine scie-ce.

— Cum ȕie, decă nu mi-ar fi de moşie, n'aş mai sta, căci îl cunosc pe Tache sciu ce-i plătesce pielea.

Acum sē auđi duruitul unei căruțe, care intra in curte.

Mândica sē îngălbeni de emoțiune.

Credea, că vine in fine acela, pe care-l acceptau cu toții.

Și jupânul Mihail auđi vuetul și intinse urechia, însă cu sânge rece, el nu era nici de cum emoționat, căci nici nu mai accepta pe Tache, dar totuș avea interes sē afle cine va fi venit, căci accepta vr'un om de la marele postelnic, stăpênul moșiei, cu care să sē înțelégă pentru arendă.

Eși deci afară in pridvor.

Mândica ar fi voit să remână singură, ca să-și mai potolésca emoțiunea, dar nu o răbdâ inima, sē dușe și ea după tată-sēu.

Din car sē coborise un arnăut și venia spre casă, el singur, un om necunoscut.

Mândica simți cum i sē rēci inima din nou, care cu un minut mai nainte era atât de invăpăiată.

Arnăutul sosi in pridvor.

„Bună ȕioa D-vôstră“ ȕise el „bine v'am găsit.“

— Mulțamesc D-tale, — răspunse bătrênul Mihail, — bine ai venit.

„Dar coconul Tache unde-i“ întrebâ arnăutul.

Mândica la acéstă întrebare ascultâ cu interes inȕecit ca până acum.

— Care Tache și cocon — replicâ jupânul Mihail.

El nici acum nu sē gândi la Tache Pângărescu, căci acestui Tache nu-i sē cuvinea titlul de cocon, după cât scia bătrênul Mihail.

„Coconul Tache Pângărescu, logofetul de curte al Măriei-sale marele postelnic Andronache Tuzluc.“

— Tache logofăt de curte, — strigară de o dată bătrênul Mihail, și fiă-sa Mândica ca dintr'o gură. Amêndoui erau impresionati de acéstă scire neacceptată.

Tache ajuns așa de curênd la un post atât de insemnat.

Impresiunea fu de-o-potrivă de mare asupra bătrênului ca și asupra fetei, dar nu fu de una și acciaș natură. Nu era de o potrivă inveselitóre, nici de-o-potrivă intristătóre.

Bătrênul, tata sē inveseli.

Tênăra fêta sē intristă.

Da, așa este, nu am comis eróre când am scris aceste doue rênduri de sus.

Bătrênul sē inveseli ér nu fêta; el sē bucura de norocul fiului pretinului sēu.

Fêta sē intristă, căci inima, cu tótă neesperința ei, îi spunea, că înălțarea lui Tache, era cu un obstacul mai mult pentru fericirea ei.

Arnăutul nu înțelese sensul acelei exclamări eșite din gurele ascultătorilor sēi. El ȕise deci:

„Da, îl caut pe coconu Tache logofetul de curte al marelui-postelnic Andronache Tuzluc, unde este?“

— Fêtul meu, — răspunse bătrênul Mihail, — decă-lū cauți pe Tache aici, la loc bun îl cauți, dar nu este aici. Tot atât de bine, ba încă mai bine am putea să te întrebăm noi pe tine unde este? căci tu l'ai vêđut de bună sémă mai de curênd, de cât noi, cu tôte că-lū acceptăm, étă a treia sēptămână, de la mórtea tată-sēu. —

„N'au venit dar aici?“ — întrebâ arnăutul mirat, „sēu mai bine n'au sosit aici, căci a plecat să vină aici, étă-sū doue sēptămâni trecute.“

— Veđi tată, veđi tată, — erupse Mândica, — nu-ți spuneam, că-lū va fi ajuns vr'o nenorocire pe drum, — îl vor fi prins hoții, și-lū vor fi uccis. —

„Dar de prins hoții, dar de uccis!“ exclamâ arnăutul, „ci-că a pornit cu doue-ȕeci și cincî de satirgi și cu un satirgi-bașa.“

— Ean auđi colea, ean auđi — ȕise jupânul Mihail, — in ce slavă a mai ajuns Tache al nostru. —

„Unde este dar, decă nu l'au uccis hoții — întrebâ Mândica cu nedumerire.

— Asta mă întreb și eu — răspunse arnăutul.

„Dar spune-mî de ce-lū cauți?“ întrebâ acum bătrênul.

— Am să-i dau o carte, dór îl chiamă inapoi, căci a stat pré mult pe la inspectiă!

„Ce fel de inspectiă?“

— Are sē cerceteze moșiile marelui postelnic. —

„Așa“ observâ bătrênul, „apoi atunci va fi pe la cele lalte moși, nu va fi isprăvit p'acolo și n'a apucat sē vină până aici.

Acéstă părere exprimată de tatăl-ei mângăiâ tare inima Mândichei. Étă explicarea naturală, étă scusa desevêșită a întârđierii lui Tache.

— Bine ȕici — făcu arnăutul, — mă duc să-lū caut pe la cele lalte moși ale postelnicului, căci stăpênă-mea mi-a poruncit să-i dau cartea in mânilor lui, fără eca mai mică zăbavă. —

„Stăpênă-ta?“ întrebâ bătrênul. „Postelnicul Andronache nu e insurat, precât sciu eu!“.

— Apoi nici n'am ȕis, că n'ar fi trimis cocóna postelnicului, ei stăpêna mea.

„Dar bine, nu esci la curtea postelnicului?“

— Nu. —

„Cine-i dar stăpênă-ta?“

— Étă o întrebare, la care nu sciu ce să răspund. —

„Decă nu scii, tacî,“ replicâ bătrênul.

— Așa oi și face — declarâ arnăutul.

Mândica ascultase și sē tulburase din ce in ce mai mult. Cu tôte că nu scia cum să-și explice cuvintele arnăutului, ele totuș îi făcură o impresiune rea, și o implură cu bânueli mult mai grele decât cum fuseseră acelea pe care le avusese mai inainte.

— Remăneți dar cu bine — țise acum arnăutul gata de a se duce tot atât de grabă precum venise.

El însă nu apucase să coboare scara, când se auzi un vuet ca de călăreți, care venia spre curte. Să opri în loc, căci sosise Tache cu satirgii săi.

— Êtă-lă — exclamă arnăutul arătând spre călărețul fudul, care venea în capul cetei.

„Care-i — întrebă bătrânul Mihail, căci el nu recunoscuse pe Tache în portul său strălucit, nu-lă recunoscuse, că-cî îl văduse tot numai în haine rupte și murdare.

Mândica însă îl recunoscuse și-și pusese mâna pe inimă, ca să-i comprime puțin bătăile cele violente.

XVII.

Scrisórea curtisanei.

Tache sări de pe cal și veni spre pridvor.

— Cât e de frumos — țicea Mândica în sine, privind la el ca la un Dumnețeu.

„El să fiă?“ se întrebă bătrânul Mihail cu indoiélă.

Întru aceia ajunsese Tache în pridvor.

Arnăutul îl întâmpină cu o înclinațiune adencă, și i țise:

— Să trăiesci, coconașule! étă ț-am adus o carte de la Duduca. —

„O carte de la Duduca?“ întrebă Tache cu mirare, întindend mâna cu grabă, ca să ia în primire o scrisóre pe care i-o presenta arnăutul.

— O carte de la o duducă? — se întrebă Mândica cu amar. — Ce are să-i scrie duducele (domnișórele) lui Tache, și să-i trimetă carte lui anume și așa departe?

Tache plin de nerăbdare de a afla cuprinsul hărtiei pe care o ținea în mână, apucă de-a dreptul spre odaia cea mai bună din case, pe care le cunoscuse, căci copilărise într'ensele, și fără de a privi măcar în jurul său, țise cu o voce severă, deprinsă deja pré bine de a da porunci.

„Să nu mă tulbure nime, să nu între nime la mine, până ce nu voi chiema eu“.

— Dar eu coconașule? — întrebă arnăutul.

„Tu să ascești aici, până ce-ți voi da răspuns“. Cu aceste cuvinte și intrase în odaiă.

Bătrânul Mihail își făcu cruce, țicend: „Dómne, Dómne. cât sunt de minunate căile tale. Cîme ar fi țis, că feciorul lui Pângărescu va ajunge în așa scurt timp la atâta védă și putere!“

Mândica însă își acoperise fața cu amêndone mânilor și plângea amarnic. Cum se nu fi plâns. Acela, pe care-lă asceptase, ca pe un mântuitor, venise, o văduse, și nici nu o băgase de sémă.

— Vină draga mea — țise bătrânul Michail, — hai să ne mai vedem și de casa nóstră. Tache n'are vreme să vorbească cu noi, ne va chiema, decă va voi să ne védă, ér decă nu, p'aici i-e drumul.

Și bătrânul se simțise vătămat prin purtarea sumetă a lui Tache. Să duseră spre casa lor.

Tache în mijlocul jafurilor sale uitase încetul cu încetul de convorbirea ce avusese cu Duduca la plecarea sa din Bucuresci. Luptele mărunte pe care trebuia să le supórté în fie-care ți cu arendașii, cu vătăfii, cu preoții de pe la moșiile postelnicului, îi timpiseră memoria, și numai din când în când vedea ca printr'un vél înaintea ochilor săi ținta mărétă.

Epistola Duducheii îi revocă acum de o dată planurile ce făcuseră înaintea plecării sale. Acéstă suvenire îl copleși și îi luă puterile. Nu îndrăznea să cetescă scrisórea pe care o ținea în mână.

O deschisese și mersese la feréstră, să aibă lumină mai bună când va ceti. Dar în loc de a privi pe șirurile scrisórei să uită afară pe geam perdut în gânduri.

Sositu-va Achmet Kelalaili? se întrebă el. — „Fugitu-va Caragea? Ori mă chiamă Duduca ca să-i dau mână de ajutor fiind-că a venit vremea să ne punem la lucru. Ce va fi? bine séu réu?“

Cu tóte că ar fi putut să afle îndată răspunsul, Tache, cam superștițios, ca toți ómenii de pe atunci, zărind un cîrd de rațe prin curte țise: voi numera rațele cu „bine“ și cu „réu“ să vedem la ce va eși“. Să apucă decî a numera. Îi eși „bine“, și plin de bucurie se prepară a ceti scrisórea, când se arată întru târziu încă un rățoiu negru.

Acéstă vedaniă îl nelinisci pré mult pe Tache, el stete încă vr'o doue minute fără de a ceti, dar în fine să decise și étă ce află în acea scrisóre concepută și scrisă de Duduca în limba ei maternă adică în limba grecescă și cu acea logică și bună rënduieélă, care se vedea în tóte scrierile femeesci, de pe atunci.

Iubitule!

Vleponta ke kamnonta, védend și făcend, ți-am țis până să pleci d'aici, și étă în adevér că așa am și făcut. Unde am dat și unde a crepat, adică ce credeam că voi face, și ce am făcut în adevér. Cunosci pe coconul Vlahuți, dar nu cred că vei cunosce pe cocónă-sa, o boeróică infumurată, fétă de un boer de neam de la țeră. Am pățit-o cu Domniaei și încă fórté frumos. În una din țile îm vine pofta a mă preumbla o dată și éu în butea mea, cu patru cai, ca boeróicele de protipendă; Sci pré bine, că nu atâr-nă de cât de la mine, ca să fiu boeróică de protipendă. Așa dar porunci să se pună patru cai la butcă, și mersei în preumblare. Când ce să veți, tocmăi în mijlocul drumului, trăsura îm fu oprită. Întrebai ce este. „Ți-oi arăta eu ție, ipochimenă, ce este,“ resună vocea cocónei Vlahuți, care venea și ea într'o butcă tot cu patru cai. Ea mă văduse, să oprise, și poruncise să-mi opréscă trăsura mea. Până să înțeleg ce și cum, étă că săriră vr'o doi satirgii și tăiară hamurile de pe caii mei. — Na, mai pune patru cai, ca o boieróică de protipendă! — strigă cocóna Vlahuți, și porni mai departe, lăsându-me

in mijlocul drumului și in risul lumii. Eu în acoperii fața, până ce alergară ómenii mei de puseră doi cai la butcă și mă duseră acasă.

Acéstă intimplare a făcut svon in tot orașul. Veni mai întâiu archon Andronache Tuzluc și se incercă să mă mângăie. Eu cerui să-mi omóre indată pe acea femeia. El firesce se speria și mă lăsă, dîcînd că va veni éráș, când voi fi mai liniscită.

Trimise și Vodă poruncă ca să merg de séră la palat eu inșe eram atât de necăjită incât îi răspunsei, că de la palat până la mine ar fi tot atât de departe ca de la mine la palat.

Mi-era tot una; eram hotărită să prăpădesc tótă lumea căci pe tótă o uram. Cercam să găsesc vr'un ucigaș să-mi omóre acea femeia.

Tocmai venise un om cu care eram să mă înțeleg despre acésta, când étă că sosi, spre mirarea mea Caragea-Vodă la mine.

Acest interes din partea lui în făcu un mare bine, dar mai mult mă simții atinsă, când im spuse, că ar fi scos pe postelnicul Vlăhuți din funcțiunea sa, pentru a-l pedepsi de cutezanța soției sale.

De recunoscință era, p'aci p'aci să-i descoper secretul de care scii, dar în luai séma și făcui un lucru mai cu minte.

I sărutai mânilor lui Caragea și îi mulțami, apoi după mai multe spuse in cóce și in colo, îi descoperii, că te-aș lua de bărbat și că ar fi cea mai dulce mângăiere pentru mine decă te-ar face pe tine postelnic ca să pot să âmbli și eu in trăsura cu patru cai, fără de a mai infrunta rușinea, ce o pățisem.

Caragea în incuviință și acéstă cerere; tu esci postelnic, boer de protipendă. Vină de grabă a casă să facem nunta.

Pe Achmet Kelalaili l'am trimis éráș inapoi la Taligrad. El s'a mirat tare, când a vădút, că Caragea n'a fugit și a venit mai întâiu la mine, ca să vedă cum și ce. Eu i-am spus că pôte să-l sugrume pe Caragea decă voiesce, dar apoi și eu voi trimite scrisórea sa la divan.

Achmet nu scia ce să facă. Să-l fi vădút in ce grózá căduse. Decă indeplinea porunca vizirului, îl perdeam eu cu scrisórea, ér decă nu indeplinea, era perdut prin nesupunerea sa la porunca vizirului.

— Bine mi-e, bine mi-e, decă mi-am pus mintea cu femeia — strigă el turbat. — Dar te omor — sbieră el făr de veste, apucându-mă de grumaz.

Eu eram p'aci, p'aci să cad in leșină, dar atunci în veni o idee.

„Omórá-me,“ îi dîsei eu, folos nu vei avea inșe de mórtea mea, căci am un mire, care scie tot, scie unde am ascuns scrisórea ta, și mă va resbuna.“

Audind Achmet acésta, se lăsă de mine.

— Spune dar femeia spureată ce să fac? mă întrebă el acum.

„Ce să faci, să-mi dai frumușel găitanul, să te întoreci a casă, și să spui vezirului, că ți-ai indeplinit

datoria. Până se nu ajungi a casă, Caragea orî va muri, orî va fugi, asta îți jur eu.

— Dar decă vei sugruma pe alt cineva cu găitanul? — întrebă Achmet.

„Ce-ți pasă ție vina nu va fi a ta, ci a mea.“

— Fiă dar, dîse el acum — îți dau găitanul, dar să-mi dai cartea ce ți-am trimis.

„Mă invoiesc, dar mai întâi, értă-mi să deschid ferestrele și să ved, decă sunt din ómenii mei in curte, căci pré m'ai spăriat odinióra.“

Turcul înțelese, vedu că-i dat pe mânilor mele, im dete găitanul, ér eu scosei scrisórea sa de unde o ascunsesem și-o arunca in fața.

Așa l'am trimis pe Achmet a casă; ér tu scii pré bine, că găitanul verde al padișahului ne dá putere a sugruma pe orî-cine cu el, fără de a lua vr'o pedépsă, căci indeplinim numai voia sultanului.

Vino deci in grabă a casă.“ —

Astfel se sfêșia scrisórea Duduchei.

Tache rămase uimit.

„Mare postelnic, boer de protipendă și stăpên peste vieța lui Vodă! Étă ce mi-a agonisit Duduca, pe când am strins abia doue sute de pungii! Par'-că mă ia o grózá, când mă gândesc la norocul nostru.“ Cam aste erau ideile ciocoiului după cetirea scrisórei.

Rămase cufundat in gânduri, mult timp.

De-odată tresări.

Din spre curte venia un vuet neobicinuit. Alergături, voci, strigăte.

Ce să întâmplase.

Tache eși in pridvor să audă.

„El a fost“ dîcea un satirgiu cătră capul lor. „L'am vădút bine. Mergea in fuga mare, mîncând pămêntul.“

— Dar îl cunosci tu pe Vodă, mēi? — observă capul satirgiilor.

„Cum Dumneđu să nu-l cunosc, căci mai de ună-đi im sterse o palmă de-mi-a sticlit ochii aprópe un ceas întreg!“

— Ce-i mēi băieți? — întrebă Tache alarmat de cuvintele pe care le audise.

„Ce să fiă coconașule“, respunse capul satirgiilor, „ean acest flcău dîce, că ar fi vădút pe Caragea Vodă, trecênd ca 'n zborul vântului in o căruță próstă pe drumul țerei spre hotare.“

— A fugit — își dîse Tache, apoi sbieră cât îl luă gura: „aduce-ți-mi calul și aruncați-vă cu toții in șea, se ne întórcem de grabă la București.

XVIII.

Blastemul fetei.

Mândica se dusesse cu tată-său bătrênul Mihail. Era mai mult mórta de cât viă, nu vorbea nici un cuvênt. Ce aseptase sêrmăna și ce-i venise!

Nici bătrênul nu vorbea nimic. El se gândea la minumata inaintare a lui Tache.

Calea lor îi ducea de a lungul drumului țerei.

De o dată vedură o căruță prăstă venind cu cea mai mare iuțelă, și trecând ca un fulger dinaintea lor.

În căruță ședea un boer chipeș dar zdrobit de osteneală și de griji.

Unul dintre satirgii, acelaș care adusese scirea la curtea boerescă, fiind de față, aprópe de Mihail, exclamă la această vedanie repede: „Étă Vodă, unde va fi mergând în fuga mare, și singur singurel?“

Apoi alergă spre casele boeresci.

— Vodă, el să fi fost, acest boer, care pare a fugi ca de o miă de draci, ce-o mai fi și asta? — Mândică, hai și noi la curtea boerescă, dór de vom afla acolo ceva despre această straniă întemplantare? —

Mândica îl urmă bucurósă. Ea nu se gândea la alt nimic, de cât a mai vedea pe Tache.

Când ajunseră la curte, erau toți gata spre plecare. Tache tocmai voia să incalice calul său.

„Unde grăbiți fēții mei“ întrebă bătrênul Mihail punând brațul său pe umărul lui Tache.

— Dă-te în lături mojicule — sbieră ciociul, contrariat prin această atingere, și în zorul său de a pleca cât mai de grabă, imbrânci pe venerabilul bătrên cu atâta putere în cât acesta neaseptându-se la un asemenea atac, cădu de-a-lungul pe fața sa și își sparse ceva, căci îi curse indată sânge.

Mândică la această vedere înfiorătoare scóse un țipet și cădu leșinată lângă tată-său.

Tache plecă cu ai săi, fără de a se îngriji cătuș de puțin de sórtea fostei sale mirese și a tatălui ei.

Bătrênul Mihail își veni peste puțin în fire. Să sculă și ridică și pe fiia sa din colb.

Mândica era galbenă ca céra și gema.

Puțin câte puțin îi reveniră și ei puterile. Deschise ochii, și privi imprejur. Vedu pe tată-său cu fața sângerată.

„Este dar drept, n'am visat; este drept că el ne-a călcat în picere, că el a vërsat sângele tēu?“

— Hai, hai, dragă mea, așa-i lumea asta. Vedți pe cine ai iubit, și cum îți rësplătesce! —

„Tată dragă, suferi, ai suferit.“

— Sufer și am suferit, dar nu atât de durere trupescă, ca de durere sufletescă, vedând nemernicia acestui băiat, și sciind, că unica mea copilă își perde flórea tinerețelor ei în dorul după acest neom. —

„Slavă tatălui din ceruri, decă nu suferi trupesce, decă nu ți s'a vătămât nimic. Suferințele tale sufletesci se vor alina, căci mă jur pe sfântul Dumneșeu, că nu mă voi mai gândi de cât în rău la acest om?“

— O, iubita mea, odorul meu! Pentru acest cuvânt al tēu aș îndură încă o dată ocară ce am îndurat acum. Vorba ta m'a mângăiat și m'a alinat tóte durerile. —

Bătrênul voi acum să mergă spre casă, dar nu putea să-și ridice piciorul, avea durere în șolduri și fu silit, să se așeze pe o petró.

„Te-a schilodit afurisitul!“ strigă Mândică cuprinsă de o ură adêncă. „O Dómnne, ascultă blăstemul meu! Cufundă-lu pe nelegiutul de el mai adânc de cât cum l'ai ridicat! Bate-lu Dómnne cu mâna ta.“

În acest moment veni și Nicolae, care aușise și el de fuga lui Vodă și alergase la curte pentru a se informa mai de aprópe.

Vedând pe bătrênul Mihail în neputință, se grăbi a-i veni întru ajutor. El și cu Mândica îl ridicară și sprijinit pe umerii lor putu să urce scările.

Îl duseră în odaiă și-lu culcară în pat.

Bătrênul închise ochii și adormi.

— Mândică — șopti acum Nicolae, spune-mi ce s'a întâmplat.

Mândica în loc de a rësponde începu să plângă cu amar. Șiróie de lacrimi i se versau din ochii ei cei blăjini.

Nicolae o privi uiuit.

„Blăstematul, étă ce ni-a făcut șise în fine Mândica și povesti între suspine întemplantarea cu Tache.

— Ce om, ce om! exclamă Nicolae. — De ce nu-i aici, să-l rësplătesc eu de faptele sale, de mârșăvia sa! —

„Nu-i așa, că e mîrșav, și nu e vrednic ca să se mai gândescă un om la el.“

— E un ticălos, unul dintre cei mai mari ticăloși de pe lume. —

Apoi se făcu éraš o paușă.

De o dată șise Mândica:

„Nicolae, mă mai iubesci?“ și éraš isbucni în lacrimi.

— Din tot sufletul meu! dar de ce plângi?

Fata nu se putea opri din plâns.

— Mângăie-te Mândică dragă.

„Tu numai de milă đici că mă mai iubesci?“ întrebă Mândica.

— Nu, n'ó đic numai de milă. Dragostea mea cătră tine a fost și este adevărată, ea nu se va schimba nici o dată, fiă orî ce-ar fi.

„Așa dar, m'ai lua de soție?“ întrebă Mândica cu vocea inecată de lacrimi.

— Fericit aș fi, decă mi s'ar îndeplini cea mai ferbinte dorință a vieței mele — exclamă Nicolae cu extas, prîndând pe Mândica de mână.

„Ia mă dar“ șise fata aruncându-se la peptul lui plângând din nou.

— Veniți în cóce, să vă binecuvîntez — șise vocea bătrênului Mihail, care se desceptase și asistase la această scenă duiósă.

„Tata ne binecuvînteză și eu l'am blăstemat pe Tache, să cadă tot atât de afund, precum crede că s'ar fi înălțat acum! . . .

Asta fu gândul Mândichei când ingênunchiă cu mirele ei Nicolae dinaintea patului în care era bătrênul Mihail.

(Va urma).

Călătoriile lui Gulliver.

Una din cele mai bogate și mai însemnate literaturi, este cea engleză. Vom reproduce în foia noastră de a rândul și la timpul său unele din cele mai însemnate și mai plăcute scrieri englezesci, tot așa precum avem de gând de a prezenta lectorilor noștri cele mai renumite specimene din toate celelalte literaturi ale lumii, un gând pe care am și început a-l realiza prin publicarea „Sgărcitului” comediă în 5 acte de Molière.

Dar tot odată ne vom permite a aduce din când în când fragmente din câte o scriere vestită, împlinind astfel mai în grabă sarcina ce ni-am propus de a iniția pe cetitorii noștri în cunoștința literaturilor străine.

Una din cărțile cele mai citite, tradusă mai în toate limbile, este cartea lui Jonathan Swift publicată în 1726 sub titlul ce poartă articolul nostru de față. Această scriere deveni celebră despre o parte prin aluziunile sale, pline de un sarcasm fin, la politica engleză, despre altă parte prin minunatele fantazii distrăgătoare, în care a știut autorul a-și învăli sarcasmul său. Mai cu seamă două părți din această poveste, una care trată despre vizita călătorului la uriași, și cea laltă care vorbește despre pățaniile sale în țera Liliputanilor (piticilor) nu au pierdut farmecul lor nici până în ziua de astăzi, unde nu mai putem înțelege relațiunile politice, care își afla critica lor în descrierile lui Swift.

Etă al doilea capitol din călătoria în țera Liliputanilor.

Cap. II.

(Impăratul Liliputaniei vizită cu suita sa pe autor. Persoana împăratului și onorațiunii să descriu. Savanților li să dă poruncă de a învăța pe autor în limba țeri. Îș câștigă favoruri prin caracterul său cel domol. I să cercetă buzunarele).

După ce sfârși această pățanie, eșii eram din casă, căci aveam trebuință de aer proaspăt; împăratul să coborise deja din turn, și venea călare înspre mine, ceia ce era s'o plătescă scump. Calul său sări în sus la aspectul neobișnuit, căci de bună seamă i să părea, ca și când s'ar mișca un munte dinaintea sa. Domnitorul însă care era un călăreț bun, să ținu în șea, până ce ajunseră însoțitorii săi pentru a apuca calul de frâu. Astfel Măiestatea sa avu timp a descălica. După ce descălicase împăratul, să uită la mine de sus până jos cu mare admirațiune, ținându-se însă neconținut în o depărtare respectuoasă. Apoi porunci bucătarilor și chelarilor săi, cari erau preparați cu toate, să-mi dea de mâncare și de băut. Nutrimentul mi-l aduseră pe nisce care, împingându-le spre mine, până eram în stare a mă atinge de ele. Eu însă luând aceste care, le golii în scurt timp pe toate. Douăzeci erau încărcate cu cârneturi, zece cu băuturi și cu olăria. Din fie-care făceam câte două sau trei bucături. Băutura din zece ole o turnai într'un car și-l deșertai cu o singură înghițatură. Împărătesa, prințesa și prințesele ședeau cu suita lor compusă de o mulțime de dame pe scaune în ore-care depărtare. Când cu accidentul calului împărătesc ele se sculară și alergaseră la împărat pe care-l voi descrie acum. Împăratul este cu lățimea unghii mele mai nalt de cât curțisanii săi: acest fapt este de ajuns pentru a împleni cu venerațiune pe toți, care-l văd. Trăsurile feței sale sunt pro-

nunțate și virile; buzele sale austriacesc, nasul său încovoiat, trupul și mădularele bine proporționate mișcările sale grațioase, ținuta sa maestosă. Trecuse atunci peste flăoarea vârstei sale, căci era deja de douăzeci și opt și trei pătrăre de ani. Șapte ani durase domnia sa fericită și victorioasă. Pentru a-l putea contempla mai bine, mă pusei pe dungă, astfel în cât fața mea sta paralelă cu a sa în o depărtare de trei coți. Mai târziu însă l'am ținut adeseori în palmă, deci nu mă pot înșela în descrierea mea. Îmbrăcămintea sa era foarte simplă, jumătate orientală, jumătate europeană. Pe cap purta un coif ușurel de aur împodobit cu giuvaere, și de pe vârf atârna o pănă. Ținea sabia trasă în mână dreaptă pentru a să apăra, decât l'aș fi atacat; sabia era aproape de trei policari de lungă. Vocea sa era cam țifnosă, dar tot o dată inteligibilă, chiar când mă sculam eram în stare de a-l auzi. Damele și Domniile de la curte erau toți îmbrăcați cu mare pompă, astfel în cât părea, că pe locul unde steteau, ar sta întinsă o rochie de femeie împodobită cu figuri cusute cu aur și argint. Măiestatea sa în făcu onoarea, de a vorbi mai de multe ori cu mine, eu îi răspunsei, dar nu eram în stare să ne înțelegem. Erau și mulți preoți și jurisprudenți de față (vestimintele lor în spuneau această) care aveau însărcinarea de a mi adresa discursuri; voiam să vorbesc cu ei în toate limbile, pe care le cunosceam: nemțesce, holandesce, latinesce, franțuzesce, spaniolesce, italiensesce și chiar românesce. Dar stăruințele mele nu-mi folosiră într'un nimic.

După două ore curtea împărătescă să depărtă. O gardă mai mare să puse dinaintea mea, pentru a opri de la mine impertinența și reuțăcioșia plebei, care stăruia cu tot adinsul să să apropie cât mai mult de mine. Unii erau chiar atât de nebuni, de traseră cu săgeți asupra mea. O săgetă era p'aci, p'aci să-mi lovască ochiul. Colonelul porunci ca să să lege șese dintre resvrățitori și spre pedepsă mi-ii dete mie legați. Eu îi luai pe toți șese în palmă, pusei cincii în buzunar, și mă prefăcui, că aș sta să mănânc pe al șeselea de viu. Bietul om sbieră grăznic, și colonelul, împreună cu ofițerii săi, începură să aibă frică, mai cu seamă când crezură, că scot bricegul: dar potolii îndată această frică. Mă uitai cu blândete la pitic, tăiai legăturile sale și-l pusei la pământ. Să înțelege că fugi îndată. Cu cei lalți făcui tot ca și cu cel dintâi luându-i unul după altul din buzunar, și observai, că atât soldații cât și poporul erau extasiați despre îndurarea mea, care să relată în favorul meu la curte.

Spre serea mă băgai cu orecare greutate în casa mea, și mă culcai pe jos, ceia ce trebui să fac ca vr'o două săptămâni până ce-mi gătiră la porunca împăratului un pat. Șese sute de paturii de mărime ordinară să aduseră în casa mea și să prelucrară acolo; o sută cincideci de saltele cusute la o laltă formară lungimea și lățimea unei matrate. În aceiaș proporțiune fui provădit cu perne și cu plapome.

Lățindu-se svonul despre sosirea mea în împărăție veni o mulțime nenumărată de oameni bogăți, leneși și curioși, pentru a mă vedea. Satele să goliră, și ar fi rezultat o neglijare însemnată a agriculturii, decât Măiestatea sa imperială n'ar fi împedat aceste neajunsuri prin mai multe proclamațiuni și

ordonanțe. Porunci, ca toți aceia, care mă vedură, să se întorcă a casă și să nu îndrăznescă a mai veni fără autorizațiunea curței în ținutul casei mele, până la cincideci de coți depărtare. Prin acesta și secretarii de stat dobîndiră retribuțiunii însemnate.

Intru aceia împăratul țenu dese consilii de stat pentru a chibzui cum va trebui să se procedă cu mine. Un amic special, tot o dată un om cu o pozițiune înaltă, care cunosea bine toate secretele, im spuse mai în urmă, că curtea ar fi fost în mare nedumerire din cauza mea. Era temerea că voi rupe legăturile mele, séu că voi mânca așa de mult, încât să va nasce o fómete. De vr'o câteva ori decise curtea, ca să mă lase să mor de fómę, ori să tragă cu săgeți otrăvite asupra feței și mânilor mele, care m'ar fi ucis de grabă; apoi însă se chibzuiră érás, că putorea unui cadavru atât de mare ar putea să aducă ciurma în capitală, care apoi s'ar fi răspândit prin întreaga împărăție. În decursul acestor sfătuirii veniră mai mulți ofițeri la ușa sălei, unde se ținea ședința. La doi dintre ei li se permise intrarea, cari relatară procedura mea față cu cei șese făcători de rele. Acésta produse asupra inimei Maiestății sale și asupra consiliului séu o impresiune atât de favorabilă, încât să dete o poruncă împărătescă însărcinându-se toate satele, până în depărtare de nouă sute de coți, a aduce în fie-care dimineță șese boui, patruzeci de oi și alte d'ale mîncării pentru hrana mea. Drept plată Maiestatea sa dete asemnațiunii asupra tesaurului, căci acest domnitor trăiesce din venitul moșiilor sale. Numai în casuri rare și excepționale se cer contribuțiunii de la supușii lui, care din contră trebuie să mERGă pe spesele lor în bătaia. Tot o dată s'angagiara șese sute de persoane ca servitorii mei, care primira o plată fixă pentru hrana lor și spre locuință corturi de ambele părți ale ușii mele. Apoi să mai porunci, ca trei snte de croitori să mă facă haine după moda țeri, șese invețați, și anume cei mai însemnați din țera să mă invețe limba liliputană; în fine caii imperatului și a nobililor avea să se călărescă adeseori dinaintea mea pentru ca să se deprindă cu aspectul meu. Aceste porunci toate să executară după cuviință. Ca după vr'o trei săptămâni făcusem mare progrese la învățarea limbei, în acest timp împăratul mă onoră adese-ori cu visita sa și avu grația de a ajuta pe profesorii mei la instrucțiunea lor limbistică. Incepurăm deja a ne înțelege puțin, și primele cuvinte pe care le învățai compuseră trasa: „Să binevoiescă a-mi dărui libertatea“ pe care o repetai și de și inghenunchiând, dinaintea lui. Răspunsul séu, pe cât îl pricepei era: Numai timpul ar putea să mă elibereze. Fără sfatul consiliului séu intim el nu ar putea să-mi dea libertatea, și mai întâiu ar trebui ca eu să: „lumos Kelmin pesso desmar lou emposo“, adică să-i jur pace lui și împărății sale. Inse voi fi tratat cu totă elementa. Apoi mă slătui, să-mi câștig prin pațiență și prin purtare prudentă stima sa și a supușilor săi. Exprimă dorința: să nu mă supăr, decă va da poruncă la unii dintre slujbașii săi, să mă viziteze peste tot; de bună sémă, voi fi adus cu mine diferite arme, care trebuie să fiă lucruri foarte primejdioase corespondend mărimei mele. Eu răspunsei: Maiestatea sa va fi satisfăcut; aș fi gata de a mă desbrăca și de a goli buzunarele dinaintea ochilor săi. Acest răspuns îl detei parte prin semne. parte prin cuvinte. El dișe apoi: după legile împără-

ției trebui să fiu cercetat de doi dintre slujbași săi: scie, că asta nu să va putea face fără aprobațiunea și fără voia mea. Tot ce mi să va lua, mi să va da inapoi, indată ce voi părăsi țera, séu voi primi plata după prețul ce-l voi fixa eu. Astfel dar luai pe cei doi slujbași în palmă, îi băgai mai întâi în buzunarele surtucului meu și apoi în buzunarele celor lalte haine ale mele. Intru'un buzunar aveam un ceasornic de argint, ér în cel alt o pungă cu ceva bani. Acesti domni avend condeie, cernelă și hârtie cu sine, scriseră o consemnare exactă despre toate ce vedură, și isprăvind acésta lucrare, mă rugară să-i pun jos, pentru ca să pótă aduce actul împăratului. Acésta consemnare am tradus-o mai în urmă și étă cum suna din cuvânt în cuvânt:

Intâiu: În buzunarul cel drept al omului-munte găsirăm după o exactă cercetare numai o bucată mare de pânză grósă, destul de lată, pentru a putea servi de covor de picere Maiestății Vóstre. În buzunarul cel sting vedurăm o ladă mare de argint cu un capac de acelaș metal, pe care noi, visitorii, nu puturăm a-l ridica. Ne rugarăm decă, ca să ni să deschidă, unul dintre noi să bágă în ladă și să cufundă până la mijlocul piciorului în un fel de praf care ne sbură în față și ne făcu pe améndoi să strănutăm tare mai de multe ori. În buzunarul giletci era un fel de mașină cu vre-o două-deci de pari semănând cu palisadele dinaintea palatului Maiestății Vóstre. Cu acésta mașină, omul-munte, se péptănă după părărea noastră.

În buzunarul sting al pantalonilor săi, vedurăm un stilp gros de fer în lungimea unui om, cu o birnă grósă încă mai mare de cât stilpul. Pe o parte a stilpului se vedeau bucăți mari de fer, de o formațiune bizară, despre care nu scim la ce se pot folosi. În buzunarul din dreapta erau mai multe bucăți rotunde și late de un metal roșu și alb, unele dintre ele albe, de argint, după părerea noastră, erau atât de grele încât dabia furăm în stare, de a le ridica. Mai avea două buzunare în care nu puturăm intra, căci erau pré strinse de trupul séu. Din cel drept atirna un lanț gros de argint cu o mașină minunată la capétul séu. I poruncirăm să o scótă, el ni-o arătă decă. Era un glob, jumătate de argint, jumătate de un alt metal străvêdător. Pe fața transparentă vedurăm mai multe figurii pocite în formă de cerc, și credurăm că ne vom putea atinge de ele, dar degetele noastre se opriră de substanța cea fără față. Punend acum mașina la urechile noastre, facu un sgomot necurmat, ca o móră; după părerea noastră este séu un animal necunoscut séu deul la care se inchină. —

Acésta mică probă va fi de ajuns pentru ca cetitorii nostri să pótă apretia valoarea scrierei lui Ionathan Swift. Cređend de a fi provocat puțin interes pentru acest autor genial, ni vom permite a incheia articolul nostru cu o mică schiță biografică.

Jonathan Swift trece de unul dintre cei mai mari satirici și humoristi din lume. El fu născut la 1667 în Dublin și a fost preot, n'avu inse parte de bunătățile lumii, trăind în o pozițiune foarte nefericită, dar sfinșitul séu fu și mai de plâns, căci muri nebun în anul 1745 la Dublin.

Afară de „Călătoriile lui Guilliver“ el mai scrisé încă și „Povestea unui butoiu“ (The tale of a tub) care se publică în anul 1704, și prin care avu primul succes. Cuprinsul prin-

cipal al satirei se referă la confesiunile creștinesc, reprezentate prin trei fii ai unui tată (Christos), Petru (catolicism), Martin (protestantism) și Ion (calvinism). Tata făcuse pentru toți trei câte un testament, în care se găsesc instrucțiuni

pentru hainele lor. În decursul timpului se supun tuturor modelor astfel în cât hainele lor să găsească preserate cu fel de fel de petece, dantele, ciucuri etc. Petru tractează rău pe frații sei, care-l părăsesc. —

Noțiuni de estetică.

(Continuare.)

În Bizanț (Constantinople) în capitala imperiului roman din răsărit, arhitectura se avântă mai cu seamă sub domnia strălucită a împăratului Iustinian în al șeselea secol. Stilul arhitectonic bizantin dobândi o formă nouă prin aplicarea cupolelor, și la edificiul principal care până acum se aplicaseră numai la baptisterii și la capele de înmormântare. Această atrase erăș un șir întreg de schimbări după sine și fu cauza a multor dispozițiuni variate. Arcul cupolei luă locul coperișului oblu al basilicii și trecu afară, împărțind didul de împrejurire. De cupola principală cu cununa ei de ferestrii arcuite se lipeau firide mai mici suportate de colonne, er după astea erau din toate părțile spațuri laterale d'asupra cărora se afla podișorul pentru femei. Influența orientului se manifestă însă în profuziunea podóbelor strălucitoare, în îmbrăcarea colónelor și a zidurilor cu marmoră multicolórá, în bogatele mosaice de aur, care acopereau cupólele și firidele, în sculpturile luxurióse dar molatice, mai cu seamă la capitolele columnelor, care dăbia mai denotau o urmă de înțelegere a scopului adevărat al acestui membru de arhitectură.

Cea mai strălucită și impoșantă înfățișare a arhitecturii bizantine este vestita Agia Sofia, biserica înțelepciunii dumnezeesci, care fu clădită din ordinul lui Iustinian în Constantinople în timpul minunat de scurt de șese ani. Dece mii de ómenii au lucrat necurmat la densa și se cheltuiră cu ea aproape 25 de milioane de franci. Să țiece, că împăratul Iustinian ar fi intrat cu uimire după săvârșire în sanctuariul minunat și că la vederea altariului făcut din aur și argint și lucind de pietre scumpe ar fi exclamat în extasul admirațiunii sale: „Har Domnului! te-am întrecut Solomóne“. Agia Sofia este cel mai strălucit și mai spiritual, dar și cel mai îndrăzneț și cel mai silit exemplu al intrunirii arhitecturii basilicii cu a cupolei. Nicii o descrițiune nu este în stare de a da o idee despre splendórea imensă cu care-sú împodobite toate părțile acestei biserici. După cucerirea Constantinoplei din partea turcilor în anul 1453 „Agia Sofia“ se prefăcu în o agamiă turcescă (moscheă) și se puseră la cele patru colțuri câte un minaret supțirel, care sporesce încă impresiunea neplăcută.

Dintre toate bisericile noastre adică cele románesci cea mai vestită este așa numita Monăstirea de la Argeș. Cine nu cunoșce cântecul bătrânesc publicat de V. Alexandri în colecțiunea sa de balade sub titlul Negru Vodă și Manoli. Acastă baladă atribue zidirea faimósei monăstiri lui Negru Vodă, fostului donn al Făgărașului, care în anul 1290 a descins în România și a clădit orașele Câmpulung și Argeș și a fondat principatul Ungrovlachiei. Dar după inscrițiunea ce să vede în portalul bisericii, această catedrală a fost ridicată sub domnia lui Neagu Voda Bassarab în anul 1517. Un model al acestei catedrale lucrat în lemn de sculptorul

Stork, a fost expus la expoșițiunea din Paris în anul 1867 unde atrăgea privirile numeroșilor vizitatori. Acest model acum este așezat în muzeul național din București.

Monăstirea de la Curtea de Argeș este închinată S-tei Mariei. Ea este zmăltuită, țiece poetul cu mii și mii de flori-cele; doue-spre-dece trepte, reprezentând cele doue-spre-dece districte ale țerei, conduc în interior, doue-spre-dece colóne frumos învėrtite, ne amintesc pe cei doi-spre-dece apostolii pe care zace biserica și creștinismul. Are doue turnuri drepte și svelte și alte doue învėrtite, și pe coperișul împodobit cu fel de fel de chipuri, erau nisce porumbele artificiale, care cântau cu dulce armonie. Ferestriile sunt variate, fie-care de o altă formă, care de care mai frumoșă. Cu drept cuvânt dară întrebă Negru Vodă în cântecul poporal:

Voi meșteri zidari	De aveți meșteriă
Dece meșteri mari!	Ca să-mi faceți mie
Să-mi spuneți cu drept	Altă monăstire
Cu mâna la piept	Pentru pomenire

 Mult mai luminóșă
 Și mult mai frumoșă!

Lăcașul slânt al Islamului, agamia séu moscheia n'a dobândit nicii o dată o formă fixă de și o trebuință pozitivă îi prescria și ei, ca și bisericii creștinesc părțile cuviincioșe, și adică; un spațiu încăpător pentru cei cari se închinau, un sanctuar pentru coran, un minaret de pe care muezinul chiamă pe credincioșii la rugăciune. Nicii în structură arabii nu au fost creatorii; ei imitară mult puțin când basilica, când cupolele bizantine. Dar fantasia lor rėtăcitoare și mobilă a creat o mulțime de detațuri originale în arangamentul arhitectonic, prefecând bolfa semicercuală în arcul ascuțit. Ornamentica mai cu seamă se perfecțiónează din partea lor. Ei acoperiră părțile cu nisce figuri compuse din părți de plante, din linii frumos arcuite și din figuri geometrice, care încă și în ziua de astăzi se numesc „arabesce“ după inventatorii lor. Mai remarcabilă este acea particularitate, că ornamentarea se introduce de ei și la părțile arhitectonice; d'acii se nascură acele colțuri nenumărate, văpsite cu culori lucitoare cu care se ved încărcate tavanurile și cupolele.

Monumentele arhitecturii arabice să găsească imprăștiat prin toate acele locuri, în cari urmașii lui Mohamed cu arma în mâna, a dus islamul: în Arabia, Egipt, Sicilia, Spania, (Cordova, Sevilla, Granada). Persia și India. Flórea stilului mauric este însă desvoltată în acel palat fermecător, cunoscut sub numele de Alhambra, care fu zidit pe o stâncă mare aproape de Granada în a doua jumătate al secolului al patruspre-decelea. Întregul castel este grupat în jurul a doue curții mari care în colonadele lor umbróse și cu fontănele lor săritóre forméză un adăpost rėcoritor.

Formele basilicii romane și ale cupólelor bizantine de-

tere germanilor punctele de plecare pentru formarea stilului lor numit romanic. Aici se ved primele așa numitele paraculisuri. In locul tavanului oblu se aplică bolta incrucisată, și stâlpii de la pereți se ridică până la tavan unde se intruniră unele cu altele prin cercuri late. In partea spre apus erau aședate pe stâlpi logiele, care formau ca și o a doua biserică. Spațiul altariului și hora se intruniră și se înălțară mai tare, astfel încât se putură aședa sub ele cripta, unde se inmormântau martirii. In basilicele germane se infintară și in fața horei principale încă o a doua horă cu cripte; pe lângă stâlpi se aplicară și colonne și in fine, turnul se împreună cu biserica. Mai in urmă se ridică două turnuri in ambele lături ale porți principale, dasupra căreia se aședă in multe locuri o ferăstră mare rotundă. In detaliul arhitectonic și in ornamentică domnesce cea mai arbitrară varietate. Particularitatea stilului romanic este capitolul cubat. Basilicele italiene se disting prin apropierea lor spre stilul bizantin, căci și la ele se aplică cupole, turnul rămâne lângă edificiu. Stilul romanic peste tot se pôte numi sistemul basiliceii boltite.

Spiritul germân, care tindea la desvoltarea viuă a individualului și care voia să împreuneze cu grandiositatea și cu armonia intregului cea mai variată dispozițiune a părților, rupse in fine catenele tradițiunei antice și trecu la o tréptă de tot nouă a arhitecturii eclesiastice, luând de motiv fundamental arcul ascuțit, care se ivise deja la arabi. Prin arcul ascuțit se stabili posibilitatea de a atinge una și aceeași înălțime lângă latitudinii diferite și a concentra greutatea boltiturerii mai mult pe un singur punct și anume înspre basă; asigurând acest punct prin un sprijin — ceia ce se executa prin stâlpi înalți, care se aplicau pe din afară, — nu mai era trebuință de murii cei groși, și se puteau intrerupe (mai cu sémă prin ferestrii mai mari); pe din intru toți stâlpii se putură prefăce in sprijinitori ai boltiturerii și de o potrivă de înalți, astfel încât se apropiiau mai mult unii de alții dând privelisei de perspectivă cea mai bogată variațiune. Tôte părțile deveniseră mai svelte și cătară cu ușurință in sus. Dorul de imensitate, de cel lalt terim, privirea spre ceriu, primi o expresiune potrivită. Arcul rotund conduce ochiul in sus ș'apoi éráș in jos, arcul ascuțit duce pe cale indoită privirea in sus, și o reține acolo. Astfel și sufletul se ridică dasupra lumerii sensuale și se îmbărbătesce la luptă seriósă cu cele pământesci. Templul elin se estinde cu plăcere liniscită pe pământ și imple sufletul cu simțiri voióse și sərbătorești — biserica germană tinde spre cer.

Despre ornamentica și exteriorul acestei arhitecturii numit pentru prima óră de italieni cu numirea de gotică, vom dice numai atât, că capitolele au potirul de formă fundamentală. Incă o particularitate a stilului gotic sunt ferestrele cu pictură așa disă de sticlă.

Primele începuturi ale arhitecturii gotice se arătară in ultimul pătrar al seclului al doispredecelea in Paris și prin prejur (fruntea și hora de la St. Denis 1137—1144) apoi in Englitera, unde se cladi catedrala de la Canterbury (hora de la 1174—1185) in stilul nou, dar la Rhin se adoptă mai tare această metodă și germanii o desvoltară mai mult. Prima construcțiune gotică pe sol german era trunchiul bisericeii St. Gereon la Colonia (1217—1227); pe deplin fu executată la Trier in biserica Liebfrauen (1227—1244). Și biserica frumoasă

de și mai simplă de la Magdeburg s'a început a se zidi deja in anul 1211. In Franția, in Terile de jos, in Germania, in Englitera și in Skandinavia chiar și in Italia și in Spania se ved multe clădiri gotice.

Inse și stilul gotic decădu, degenerând in diferite jucării fantastice. O reacțiune in contra acestei degenerațiunii era tot o dată o reformațiune a arhitecturii mai nobile și nu lipsi a se arăta in curënd. Fu un contrast intre sud și nord, intre regula obiectivă și arbitraritatea neregulată și această reformă se aduse din partea Italianilor, cari, prin remășițele arhitecturii romane, pe care le aveau mereu dinaintea ochilor, fură reconduși cu insistența la formele cele vechi. Florentinul Filippo Brunellesco (1377—1444) studiă cu metru in mână ruinele monumentelor de arhitectură romană, și când se convocară in anul 1420 arhitecții de tôte națiunile la Florența spre terminarea cupolei de la biserica de acolo, el presentă adunării planul său imosant, care se aprobă din partea signoriei. Cupola gigantică se ridică cu lanterna la o înălțime de 330 de urme și zace pe o cobză uriașă cu ferestrii rotunde din cele mai mari. Astfel se deschise calea pentru stilul nou de arhitectură, care se numi din cauza reinsuflețirii și renascerei stilului antic cu numele de renesanță, și care serbă cele mai mari triumfuri mai cu sémă in al șesespredcelea secol in Roma unde convocase papa Iulius II. pe cei mai vestiți maestrii! Biserici magnifice, dar și zidiri profane nu mai puțin strălucite, palaturi (palazzo Pitti in Florența de Brunellesco deveni un model pentru clădire de palaturi) mormente, poduri, arcuiri de triumf renăscură éráș in formele curate ale Romei antice. Cel mai magnific exemplu al arhitecturii de renesanță este biserica sântului Petru in Roma. Clădirea ei se începu in anul 1506 de Bramante, apoi se continuă in anii următorii de diferiți maestrii, intre alții și de Rafael, după un plan schimbat mai de multe óri, până ce făcu Michelangelo Buonarotti in 1546 planul clădirei uriașe, care fu observat și după mórtea sa, terminându-se construcțiunea in anul 1667. Proporțiunile sunt atât de colosale încât una din bisericile noastre de rënd s'ar putea pré bine pune cu turn cu tot in biserica Stlui Petru. Cât sunt de colosale tot atât de frumoase sunt proporțiunile, numai încărcarea interiorului cu sculpturi și cu altare este de criticat.

Maestrii italieni și artiști junii cari-și perfecționaseră gustul lor in Italia, aduseră renăscutul stil roman in streinătate și stilul gotic, după o lungă luptă manifestată prin un amestec ciudat al goticeii cu renesanța, se retrase in fine cu totul. Mai tare ținu Englitera la gotică; dar și aici se introduse cu inccetul stilul renesanței, și cel mai grandios exemplu al direcțiunei celei noue este biserica Stului Pavel din London, clădită in 1675—1710 de Christofer Wren.

Dar și adevărata renesanță in flori numai pentru puțin timp. Deja in al șeptespredecelea secol degenără sub influința tēmplăriei, a artei aurarilor și a turnătorilor de porțelan și luă acele forme scalciate și cu cirigónțe, la care s'a dat numele de Rococo. Patria acestui stil a fost pôte orașul Dresda, unde se pôte vedea un exemplu perfect in temnița clădită sub August cel tare, care temnița era destinată din capul locului ca să fiă intrarea la un palat colosal. Dar de sigur stilul Rococo pornind de la Versailles, de la curtea lui Ludovic XIV, a făcut

ocolul lumii și a găsit intrare la toate curțile. Rococoul sleit și băgat în regulă academice este stilul codelor al secolului al optzecelea.

În fine arhitectura avu parte de o a doua renaștere, de o renaștere mai curată și mai frumoasă de cât renașterea italiană. Brunellesco studiase arhitectura elină numai în metamorfoza modificată a Romanilor. În a doua jumătate a secolului trecut, arhitecții începură a studia monumentele pe solul elin, și se restabilă o nouă și curată arhitectură elină. Esemple ale acestui stil sunt: teatrul și muzeul din Berlin zidite de Friederic Schinkel, gliptoteca și pinacoteca din München, clădite de Leo Klenze, Walhala la Regensburg de acelaș maestru

Étă-ne lă sfârșit. „Ce este cu arhitectura în zilele noastre?“ ne veți întreba, „în ce fel de stil se zidesce astăzi?“ Este greu a răspunde la această. Arhitectura din zilele noastre se află în o fermentațiune mare. Experimentăm cu toate soiurile; aici să construim o zidire privată după formele eline, acolo să încercăm renașterea, și eram în alt loc voiesc să insuflăm stilului gotic viața nouă; dar în cele mai multe părți să amestecăm cu un arbitru barbar elementele de stil ale tuturor timpurilor și popoarelor. Cu drag am nutri speranța că artei române i este încă destinat un viitor mare de ore-ce Români să bucură acum de a avea un regat independent. Dar multe sunt obstacolele, care se opun acestei dezvoltări dorite. Un lucru este sigur. Și în viața bisericască se operă acum o revoluțiune puternică; arhitectura nu va mai lua nici o dată punctul său de plecare prin templu, ca la Elini, sau prin catedrale ca în evul mediu. Casa de locuință a cetățenului avut, clădirea de fabrică cu hornurile sale fumegânde, localitățile educațiunii și ale buneii stări firesci, étă ce formeză simburile construcțiunilor moderne. Clădirea bisericilor este tare neglijată. Numai în zidurile profane să mai pôte accepta dezvoltarea arhitecturii.

XV.

În cele două capitole precedente v'am prezentat o răpede ochire asupra dezvoltării istorice a arhitecturii. Permiteți-ne să mai adăogăm vr'o câteva observațiuni generale.

Adese-ori arhitectura s'a comparat cu muzica, ea s'a numit „muzică înghețată“ și din contră muzica s'a numit „arhitectură licuidă.“ În adevăr ambele arte stau în multe relațiuni de afinitate. Una este că ele nu imiteză ca pictura și sculptura lucruri din natura reală, ci pot numai să exprime vr'o idee vr'o dispozițiune, arhitectura prin masele ce implu spațiul muzica prin sunetele, care implu timpul. Compozitorul compune piesa sa musicală, un fapt care amintesc o acțiune constructivă, și eram expresiunea: „arhitectonică musicală“ este foarte justificată, și când dicem că o sonată sau o simfoniă are cutare arhitectonică, înțelegem că frazele ei singulare sunt împreunate în cutare mod prin afinitatea scadelor, prin egalitatea dispozițiunilor, și că despre altă parte în ce mod se variază motivul și contra motivul. În muzică domnesc raporturi fixe, aritmetice, masele de sunete se mișcă în ritm uniform vibrațiunile, sunetele subsecvente ale unei melodii, sau acordurile unei armonii corespund cu ore care raporturi de numeri, tot așa domnesc și în arhitectură ore-care forme fun-

damentale: dreptunghiul, cercul, triunghiul, un ore-care șir de numeri simpli să pôte documenta de-a lungul, de-a latul și la înălțimea unui edificiu, ca raporturi părților către întreg. Mai cu sémă trebuie să relevăm un asemenea raport de numeri care în deplina sa frumusețe ni s'a dat chiar din partea naturii, în așa dăsa: „linia de aur“. Să dice despre o linie că este de aur decât partea cea mai mică este în raport cu cea mai mare, ca această cea mai mare la întreg. Aproximativ, — dar numai aproximativ, — corespunde cu acest raport numerii: 3, 5, 8. Corpul omenesc, să înțelege cu nenumerate variațiuni mai mici sau mai mari la indiviziuni singulare, este făcut după linia de aur. Trunchiul până la talie este în raport cu partea de jos a corpului ca această parte cu corpul întreg, în acelaș raport stă partea superioară a brațului cu partea sa inferioară, fruntea la partea de jos a obrazului etc. Pretutindenă unde să arată acest raport, produce un ce plăcut pentru ochi. Formatul unei cărți atunci ni va face o impresiune bună, când lățimea va sta în raport cu lungimea, ca suma celor două lături. Artiștii cei mari, conduși de simțul lor estetic tot de-a una au aplicat în creațiunile lor linia de aur, ea există de exemplu și la grupa de figură numită „madona sixinică“ a lui Rafael.

Am arătat la templul elenic, cât de frumos și de lămurit exprimă acolo via-care particică, chiar prin formă apoi prin legătura ei, de sine ființa și activitatea ei, provocând astfel întreaga construcțiune, impresiunea unui organism plin de viață. Această este suprema exigență, pe care trebuie s'o implinescă o clădire cu desăvârșire frumoasă. Apoi să mai cere ca părțile constructive să nu fiă acoperite, ci să se desvolte liber și deschis efectul reciproc de forță și de sarcină, și să se presinte privirii purtătorul și suportatul. Cea mai simplă colibă țărănească produce un efect plăcut, decât șehela de birne, implută cu cărămizi, nu este acoperită cu o îmbrăcătură înșelătoare de var, și decât a ramas vizibilă și încă mai bine decât s'a relevat, prin o vâpselă mai pronunțată. În o clădire frumoasă trebuie să domnesc adevărul, fie-care parte și particică trebuie să aibă o formă, care să corespundă cu prestarea ei. Numai când părțile unei clădiri exprimă însemnătatea lor în sine și în legătura lor cu întregul, masa murtă se însuflă de spirit și de viață. Înse trebuie să resară și faptul că diferitele părți formeză un întreg, și această să produce prin simetrie. Această unitate arhitectonică, care se numesc simetrie, nu consistă numai întru aceea ca părțile omogene să aibă și formă egală și să se repete în spațiuri egale, ca metopele și triglitele la fresa columnei dorice sau ca ferestrele la casele cele de rând, ci să presupune o linie de mijloc, care desparte totul în două jumătăți, astfel încât fie-care parte să fiă esacta reproducere a celei lalte. Părțile singulare a unei părți pot fi înse în sine ori cât de varie, este destul decât fie-cărei părți corespunde câte una egală pe jumătatea a doua, care trebuie să fie tot atât de depărtată de mijloc, ca și întâia jumătate. Dar nu-i permis ca linia de mijloc să fiă remarcabilă ca atare, ci trebuie să lege cele două jumătăți ale unui arc, ale unei ferestre, ale unei uși, acele jumătăți cari nu pot exista unele fără cele lalte. Dacă s'ar procede altminte am avea în loc de o unitate o separațiune în două părți. Corpul omenesc, care ni pôte servi și în această privință de model este făcut

deplin simetric. Partea stingă și dréptă au fie-care câte un ochiū, câte un obraz, câte o urechiă, câte un braț, și tot de-a una partea dréptă nu este numai repetiția ci reproducerea părți stingi. Dar fără frunte, nas, gură și bărbia, care nu se pot inchipui separate, prin care insé trece linia de mijloc nu ar exista nici o unitate in varietate. O mai mare profusiune in organisațiune să pôte încă atinge, când mijlocul insuș este o unitate simetrică. Astfel centrul unui castel in al cărui mijloc virful coperișului și portalul forméză linia de despărțire și tot o dată cea de juncțiune, este incadrat de doué aripă laterale, care in cele mai multe casuri repetă edificiul din mijloc in dimensiuni mai mici.

Arhitectura nu să mulțămescé insé numai cu organisarea maselor in un întreg chiar și harmonic, ci invită și pe artele suróre, pictura și sculptura, ca să 'mpodobéscă unele din părțile clădirei. Acéstă ornamentare sporesce impresiunea, decă nu acopere cumva părțile insemnate și semnificative, ci decă din contră ajută la o mai bună expresiune a sensului, și mai cu sémă, decă nu este o podóbă superfluă, ci decă pare a resări ca o necesitate internă din părțile arhitectonice. Astfel păretele, inchipuit ca un covor atirnat, suferă pré bine jocul bogat și fantastic, cu care l'a acoperit arta arabică; tavanul templului elin, ornat cu stelișóre daurite in câmp albastru, amintescé frumos boltitura ceriului. Ornamentul de frunđe a capitolului gotic, oră cât de gentil ar fi, nu este de cât o podóbă supraficială. — Apoi să mai implinesc locurile pe care arhitectura trebuie să le lase góle cu opere d'ale sculpturei și picturii, astfel păreții și cupolele basilicei bizantine cu picturi, frontispiciurile cu grupe de statue etc.

Trebuie să mai spunem încă ceva până să sfinșim cu arhitectura. Nu toți vor avea tot de-a-una ocașiune de a vedea și de a studia clădiri insemnate. Dar există o arhitectură in mic, pe care o avem in tóte ȓilele in odaiă imprejurul nostru, cu care ne ocupăm neincetat, de bună sémă fără ca să-o scim chiar. Cea mai simplă sculă, care servescé trebuințelor de

tóte ȓilele, mésa la care scriem, lampa care ni dă lumină, ulciorul din care turnăm, farfuria pe care punem mărul și ciucurile de strugure, astea tóte in felul lor sunt edificii mici, care servescé mai nainte de tóte pentru indeplinirea unei trebuințe certe, pe care insé omul, din timpii cei mai vechi, nu le-au făcut numai convenabile; nu, le formă și frumos, pentru a 'mpodobi prin ele traiul seu. Decă insé industria, care produce aceste scule, voiesce să producă lucruri in adevăr frumoșe, atunci trebuie să mérégă pe căile arhitecturii și să se supună la aceleași canóne, care servescé și pentru dēnsa. Și scula numai atunci va fi perfect frumoșă, când fie-care parte a sa va exprima chiar prin forma și pozițiunea ei cu chiaritate destinațiunea sa naturală. Ulciorul are trebuință de un picior lat, ca să pótă să stea; burta, adevăratul cuprindător al licuidului se imflă, se bucălesce, dar se suptiază spre gură, pentru a produce impresiunea terminării; gura cea lată este potrivită turnatului și mănúșea se arată liberă de vas, invitând la apucare. In al doilea rēnd să va lua apoi in considerațiune raporturile potrivite ale acestor părți singulare, liniile frumos arăcite, simetria compunerii (doué mănúși) și o ornamentare naturală. Să luăm tot de-a-una in sémă acéstă arhitectură in mic; căci prin ea ne putem ageri vederea și cultiva gustul. Este de mirat cu ce scule urite și fără sens ne servescé cea mai mare parte dintre industriași, dar încă și mai de mirat că aceste obiecte au trecere pe la glóta de preținși ómenii cultivați. Decă voim să ne ferim de asemenea pécate in contra gustului, să nu ne mulțămim nici o dată cu simțul plăcerii séu displăcerii nóstre cu privire la o sculă, ci să ne întrebăm tot de a una pentru ce ni place séu ni displăce. Decă vom căuta bine vom găsi tot de-a-una, că cauza displăcerii nóstre zace in contrastul, între formă și semnificațiune, in proporțiunile greșite, in lipsa de simetrie, in ornamentica pré încercată séu nepotrivită. — Astfel vom înveța a privi cu înțelegere și clădirile cele mari și a recunósce in pétra mórtă sufletul ce-i-a insuflat geniul arhitectului.

(Va urma).

CAIU GRACCH.

Tragediă in 5 acte de Vincentiu Monti

tradusă de

Virgiliu Popescu.

PERSÓNELE:

Caiu Gracch.
Cornelia, mama } lui Gracch
Licinia, socia }

L. Opimiu, consul.
Liviu Drus, tribun.
M. Fulviu.

Un libert al lui Caiu, senatori, tribuni, liciori, popor.

Scena se petrece in for și in atriuul casei lui Gracch, nemijlocit lângă for.

ACTUL I.

Scena I.

Caiu singur.

Étă-te Caiu in Roma. Eu nevęđut intrai
Aice, apęrat de 'ntunerecul nopții.
Oh! patria mea, bucură-te, Gracch e cu tine.
Tot tace 'mprejur, și 'ntr'un profund somn

Se odiehnesc de grigiele ȓilei plebeii
Muncitori. Oh bunilor! oh singur adevęraților
Romani! Somnul vostru e dulce, pentru-că
E produs de ostenele ȓilei; e curat
Pentru-că caința nu vine să vi-l conturbe.
Intre fumul meselor se tãvălescé intr'acea
Deștepți superbii patricii, asasinii

Scumpului meu frate; séu pôte că inchiși
 In vre-o adunare 'ntunecôsă, nemernicîi
 Stau machinându-mî mórtea și preparând
 Lanțe libertății romane. Și nu sciu încă
 Ce 'nfricoșat inimiză le stă de aprópe . . .
 Dar destul: am să măntuesc părintescul meu
 Pămēnt. Da, e al meu acest pămēnt . . . oh mamă!
 Oh Licinia mea! oh fiule! Vin să finesc
 Ale vóstre plânsuri, și trei furii am cu mine:
 Ura sugrumătorilor patriei, iubirea
 Celor ai mei și rēsbunarea; da rēsbunarea
 Pentru a fratelui omor . . . să intrăm. Dar vine
 Cineva. Óre fi-va vreunul de-ai nostri?

Scena 2.

Fulviu cu un sclav.

Fulviu. Lasă
 Serv fidel la o parte orî ce témă.
 Am'implinit
 Eroicesce o întreprindere înaltă:
 Noi am
 Liberat Roma de un tiran. Remunerațiunea
 Încă-ți va fi mare, vei avea libertatea.
 Dar scii.
 Că in al tēu cap e ascuns un mare secret.
 Nu uita nici-când, că dela tăcerea ta
 Depinde al meu renume și a ta viétă.
 Poți pleca. — Nebunul! Alérgă spre a sa mórte.
 Am mare lipsă de-al lui cap. El inchide
 In sine un prea mare secret; și-ar fi o nebuniă
 Dar cine s'apropriă? 'S trădat! Cine esci tu
 Ce âmblî intunecos spionând pașii altuia?
 Nu te apropia! Cine esci? vorbesce.

Caiu. Astă voce
 Óre nu-i a lui Fulviu?

Fulviu. Ce voiesci tu de la
 Fulviu? Ce incumētare e acēsta a ta
 De-a întreba in întunerec de un cetățēn
 Ce nu te caută?

Caiu. Ah! tu esci însuși. Oh Fulvie!
 Stringe-mē la pept. Sum Caiu.

Fulviu. Oh ceriule! Tu Caiu?
 Tu . . . ?

Caiu. Da, tacî, sum eu.

Fulviu. Oh ce fericire!
 Oh mult dorite amice! Și ce binevoitor
 Numine te-aduce? Eu te credeam încă
 Pe a Catarginei țermurî. Cum ai venit?
 Cum te-ai re'ntors așa iute.

Caiu. Eu am fost trămis
 Acolo să reinalț a Catarginei ziduri
 Mi-am implinit datorința: și in doue luni,
 Ce abia fuser' destule spre a o duce 'n ruină,
 S'a renălțat din temelii mărēța cetate.
 Necredută întreprindere acēsta și un curagiu
 Ce eu singur posed, pe care-l împinteniră
 Și desele tale avisuri și consiliul, ca iute

Sē me reintore aice; pentru-că a invins
 Partita inimiză, pentru că a celei a nóstre
 Puteri s'au slăbit și pentru-că in periclu
 Stau legile mele și Roma. Eu atunce
 Grăbindu-mî lucrarea o terminai; îndată
 Plecai din Cartagine, și deși era furiósă
 Tyrrhenica mare și amerințătore vēnturile
 Totuși mă incređui valurilor, și in scurt timp
 Ajunsei aice, ca un fulger. — Acum spune-mî
 Cum ne stau lucrurile. —

Fulviu. Trist și in periclu.

Superbul Opimiu, crudul tēu inimiză,
 Consul nedemn și cetățēn și mai réu
 Profitându-se de-a ta îndepărtare, mișcă
 Pe față resbel in contra-ți. Și de rușinea
 La care l'ai spus atunce când âmbla,
 Și din cauza-ți nu potu, să ajungă de consul
 Doresce crunt să-și rēsbune acuma. El
 Din puteri lucră să se ștergă, nimicēscă
 Tóte a tribunatului tēu legi: și diua ce vine
 E otărită pentru acēstă rușinósă lucrare.

Caiu. Dară tribunii ce fac?

Fulviu. Tribunii fac tērg
 Cu sacrele lor datorii. Ei au pus la vēndare
 Puterea lor și senatorii o au cumpērat'o.

Caiu. Ah nerușinații!

Fulviu. Și Drus capul acelei
 Turme tribunițe, mișcî Drus trafică
 Cu ea cel de întâi in mod dejositor.
 Ceialaltii, ce-s de-o pănură și mai vilă
 Li urmară îndată exemplul. Și in acest mod
 Avariția impreunându-se cu tirănia
 Laolaltă formară in contra căđindei
 Nóstre libertății, contra legilor tale
 Și pôte și contra vietii tale o négră
 Și infiorătore legătură.

Caiu. O legătură,

Démná de asemenea tērguitori! Oh Romă!
 Deja mașceră tu vinđi deja pe-ai tēi cetățāni
 Generoși celor corupți, și intr'o di te vei vinde,
 De-i afla vre'un cumpērător, și pe tine insași.
 Oh senatule, ce odată păreai lunei compus
 Nu din ómenî înțelepți, ci din đei cereșci
 Ce alta esci tu acum, de cât o temută
 Strălucită adunătură de hoți? — Eu tremur.

Fulviu. Tremură tot adevēratul cetățān. Dar acum
 Nu-i timpul durerei și al suspinelor, ci-i timpul
 Faptelor.

Caiu. Și le vom face. Dar mai nainte
 Sē examinăm ale nóstre puteri. Răspunde-mî:
 Căți amici. — decă amici pôte avē și nefericirea —
 Ne-au rēmas credincioși?

Fulviu. Puținî, dară tari.
 Neclătitul Carbone, odată al tēu coleg
 In debaterile agrarice; și Rubriu și Muțiu
 Acesti plebei animoși, potinte fie-care
 In propriul séu trib. Mai adaugă pe Vețiu

Pe Pomponiu, pe Liciniu, inimă inflăcărate
 Pentru libertate și pline de curagiu.
 De mine nu-ți vorbesc, mă cunosc. Restul
 Îl răpi cu sine rotarea fortunei schimbăcioasă.
 Ță totă rămășițele onorate din marele tău
 Naufragiu. Oh amice! Ce schimbare! Fu un timp
 Când domn preste toți, îți erau supuși
 Poporul și regi, și-acceptau la al tău semnal.
 Înaintea ta tremura senatul; cetățenii
 Te încungiurau cu reverință, un cuvânt,
 O privire a lui Caiu, o simplă salutare,
 O zimbire a lui îi făcea pe-atunci superb.
 Cu foc dorea fie-care să se chameze amicul,
 Clientul, sclavul acestui fericit idol
 Al plebei, și tu însu-ți vădindu-i așa
 Asternuți la picioare-ți te rușinai
 De a lor slăbiciune. Dar acum apune
 A ta fortună; și ță se înprăscă în nori toți
 Ale ei strălucite larve, ță dărimat
 Acest numine pământesc și de pe altare
 Aruncat în pulbere.

Caiu. Și ce-i cu acesta?

În mânia s'a sôrtea dușmană lui Gracch
 Nu i-a răpit pe Gracch. Am o inimă în pept
 Ce nu tremură nici în desastruri; o inimă
 Ce-i voișă a lupta cu fatul și al învinge. Fatul
 Crede-mă, e înfiorător numai pentru cei vili,
 Și un mișel a fost acela ce țăntăiași dată
 Și-a făcut primul țău. — Dar pentru ce într'ai noștri
 Nu numeri și pe Fanniu?

Fulvii. Pe Fanniu? Acest vil

Ți s'a făcut inamic de môrte. El a uitat
 Acela ță, în carea de mână în mijlocul
 Plebei la-i tras, și eschidind pe Opiniu,
 Te-ai intrăpus pentru el să ajungă de consul
 Ți-am fost preșis eu încă atunci, că în inima
 Unui nemulțămitor ță-ai locat binefacerea.

Caiu. Da, în inima unui patriciu. Ah! că eu nu tot deauna
 Am fost om înțelept în alegerea amicilor.
 După a mea inimă rău judecam pe a altora,
 Și adesea mi-am dat'o trădătorilor. În acesta
 Nu mă pot scusa. — Dar ță spune-mă: intracea
 Care e cugetul plebei? Perduț'a ea tot
 Simțemântul nefericirii sale? E môrta, o spune-mă,
 Te rog adevărul e deja môrta în ea toță
 Memoria lui Caiu?

Fulvii. Un vântuleț ce trece.

Și acum în acesta acum în ceea parte respiră,
 E iubirea plebei. Dar trebuie s'o escusăm.
 De la sărăciă vine al ei defect; și multe
 Fiindu-i trebuințele, mare are să-i fie
 Și slăbiciunea. În profundul inimii de secur
 Ea te iubesc încă, și-ți tremite ale sale suspinuri,
 Făr ca buzele să le cunoască. Fricose și mute
 Sunt aceste suspinuri și le vedește numai
 Paliditatea feței, susurarea pe ascuns
 A numelui tău și înjosirea sprincenelor;

Căci nu unul său doi sunt crușii tirani,
 Ci câți patricii, avuți, tribuni sunt în Roma;
 Și tirănia pôte țămbra aci nepedepsită.
 Veduvă-i Roma de cea mai bravă a ei tinerime,
 Ce toță a dus'o Fabiu să lupte pe Tago,
 Din care au remas abia cei mai slabi. — Pentru aceea
 Lăngeșcesce tot spiritul, trémurândă
 Și abătută geme plebea; te doresce, dar tace.

Caiu. Eu voi face-o să vorbescă. Un leu ce dôrme
 E plebea romană, și al vócei mele sunet
 Îl va deștepta: vei vedé, sum preparat la
 Ori-ce întămplare; și navigând cătră Roma
 Meditam pe cale a mele pericole.
 Murmurau valurile, mugeau vânturile
 Înselbătécite; în lampe să deschidea ceriul,
 Și tremura pilotul. Țră eu gânditor
 Stetam în fundul agitatei naie,
 Învălit în mantelă-mă, cu privirea în pământ;
 Eram agitat de o tempestare și mai cruntă.
 Strinse în jurul inimii țineau între sine
 Consiliu puterile mele sufletesci; și Roma
 Mi să întôrcea prin minte și prevedeam toțé
 A senatului, a lui Opiniu, a tribunilor,
 A amicilor trădării. Oh amice Fulvie!
 Eu tremuram cugetându-le și lăcrimam:
 Dară lacrimi de furiă erau acele. —
 În picioare mă înălțam, mă întorceam împrejur,
 Și mugeam împreună cu vântul; furios,
 Mă făcea compătămirea nefericitei
 Mele patrie și icóna unui frate, ce strigă
 De țăce ani după răsbunare, și încă n'a avut'o.

Fulvii. Deja a avut'o.

Caiu. Și în ce mod?

Fulvii. Vei sci-o.

Caiu. Vorbesce.

Fulvii. Ascultă... (Nesocotit, ce fac?)

Caiu. Pentru ce te opresci?

Pentru ce nu vorbesci?

Fulvii. Șcusă. Uneori are secrete

Chiar și amicitia.

Caiu. Nu nice odată

Cea adevărată. Dară fie ori și care.
 Respect al tău secret și mai mult nu întreb.
 Spune-mă numai, că-mă servesce mult să o sci,
 Ce ținută observă în această afacere
 Colegul meu Emilian? ce țice el?

Fulvii. Emilian?... dar ță-mă, tot cuvântul tău
 E o întrebare; și despre mamă, sociă,
 Și fiu o Caie, încă n'ai întăbat nimica?

Caiu. Primul meu cuget e Roma, al doilea familia.
 Ei bine de Emilian ce să sperăm? Bărbat
 Al surorii mele.

Fulvii. Nu-l numi al surorii bărbat,
 Ci tiran.

Caiu. O sci, da nefericita nu e
 Îndestulită cu un astfel de soț.

Fulvii. Și pôte

Fi când-va o femeă, ce din plebe se lĂga
De un bărbat patriciu? El o urĂsce
Și tot așa și pe tine.

Caiu. Și eu . . . nu-l iubesc.
Dar nu-ți ascund adevĂrul: înaltul renume
Marile lui întreprinderi, ce-i dederă numele
De al doilea African, stima și reverința
Ărbă și mută ce-o are plebea cătră dĂnsul
Care deși 'lĂ cunĂsce de inimic, 'lĂ respectă.
TĂte astĂea în dĂnsul mĂ conturbă: și o grea pedicĂ
DacĂ el ni-e în contra vomĂ avĂ pentru victoriĂ.

Fulviu. Și totuși vom învinge, de nu temĂ decăt acĂsta
Fii secur.

Caiu. Eu nu te înțeleg.

Fulviu. În scurt timp
Me-i înțeleg. — Dar noi înzĂdar perdem aice
Timp și cuvinte. Nu-i de parte aurora:
Și încĂ niceunul din ai tei amici nu scie
Despre venirea ta. Eu alerg sĂ-i însuflețesc
Cu o asemenea scire.

Caiu. Opresce-te.

Fulviu. Pentru ce?

Caiu. Spre a-mĂ face chiarĂ vorbirea ta.

Fulviu. Liniscesce-te. —

Un șgomot de pași se aude, și pare cĂ vine
De cătră casa ta.

Caiu. Oh cer! Ce o sĂ fiĂ?

Fulviu. Fii în pace,

Scena 3.

Cornelia, Licinia cu fiul de mĂnă, **libertul Filocrate.**

Corn. CurmĂzĂ-ți plĂnsul, Licinio, și nu trĂda
Ai nostri pași cu vaetele tale, sĂ mergem
Încet fica mea. — Și tu ne însoțesc
Filocrate.

Caiu (cĂtră Fulviu.) Ce vĂce! Auđiți? Ah! acĂsta
AcĂsta e mama mea.

Fulviu. SĂ ne apropiĂm.

Corn. Cineva

SĂ apropiĂ. — Stați aci: eu merg înainte
SĂ aflu cine sunt.

Caiu. Inima mi se bate.

Corn. Oha,

CetĂteni, cine sunteți?

Caiu. Oh scumpa mea mamĂ!

Corn. A cui mamĂ?

Caiu. A lui Gracch. Da, sunt eu însumi: nu
Suspecta inimic, sunt eu, Caiu: recunĂsce
Mamă, vĂcea fiului teu.

Corn. Ah tu escĂ însuți!

Inima-mĂ te vede. Oh scumpul meu fiu! Dar cum?
CĂnd? . . .

Caiu. TĂte le vei sci. DarĂ unde-i socia,
Licinia mea? Tu o chiĂmaseși mai acum;
Unde-i?

Licinia. În brațele tale. Sunetul vĂcei
Tale mĂ mișca și inima-mĂ îți semți presința

Caiu. Oh fericire!

Licinia. Dar pe acesta 'lĂ veđi?

Caiu. Fiul meu?

Numeni puternici! E fiul meu? În ăra
În care natura și inocența dĂrme,
Tu, sermane nevinovat, Ămbli fugar
Prin infricoșatul acesta întunerec
Espus mĂniei elementelor! — Oh scumpă mamĂ!
Familia lui Gracch ce causă dură o constringe
SĂ retĂcĂscă prin umbre? Cine vĂ urmĂresce?
Cine vĂ persecută?

Corn. Filocrate, intrĂ
Și du copilul cu tine. (Încet cătră Caiu.) Cine e acesta,
Ce te însoțesc?

Caiu. Amicul meu credințios.

Și pĂte auđi tĂte.

Corn. SĂ-ți spun darĂ deschis
Trista stare a familiei tale și ce pericle
O amerință. — Điua ce vine scumpul meu fiu,
Va fi o đĂ infricoșată, și acest for
CĂmpul odată a virtuților, fiva preste puțin
CĂmp de tumulturi, de sĂnge, de deliecte.
Aci a zĂcut întins al tĂu frate, ucis
Pentru o causă sĂntă. — Colea acest pĂmĂnt,
Pe care calci e al tĂu. Trebuie sĂ ascept eu ăre
FurĂrea patriciĂ venind sĂ-lĂ violeze?
Este ăre pentru acĂști tigri, în toge imbrĂcați.
Setoși de sĂnge plebeu, vre un loc sacru de scĂpare? —
Oh fiule! tu erai departe și eu tĂtĂ tremuram;
Nu dĂrĂ pentru mine: tu scii cĂ a ta mamĂ
Nu cunĂsce fricĂ; ci pentru aceste iubite
A simțemintelor tale sincere, amaneturĂ.
Pentru acĂstĂ femeă a inimei tale, pentru
PrĂscumpul tĂu fiu fraged, prin care sperez, cĂ
De vei avĂ sĂ peri, și voi potĂ asecura
Un crunt rĂsbunĂtor. — Te rog decĂ me ascultĂ.
În conjura atĂtor ămeni rei, un singur e
Ce simte compĂtimire pentru a nĂstrĂ stare;
Un om drept, ce deși patriciu, condamnă
A patriciilor fapte negre și mĂ însciințat
CĂ-mĂ ofere în a sa locuință mĂntuire,
Securitate, tăcere. — Eu intracolo
DecĂ mĂ îndreptam, încređindu-mĂ ceței,
SĂ scap aste vieți ție scumpe. Dar tu de fațĂ
FĂind, mi-am schimbat propusul și inima-mĂ
Nu mai tremurĂ.

Caiu. Și sĂ tremure-i opresc.

Preste scurt timp și vor areta fruntea în Roma
SĂrele și al tĂu fiu, și atunci sĂ va schimba
A ămenilor și-a lucrurilor fațĂ.

Licinia. Și eu

O sper acĂsta, dar departe cĂnd erai
Mi cĂșunai lacrimi, acum cĂ escĂ presinte
MĂ prĂnd fiori pentru tine. Mult mĂ întĂresce
Al tĂu curagiu, dar 'mi însullĂ și mare fricĂ;
CĂci tari și sunt inimicii, pe carĂ ai sĂ-i învingĂ:
Senatul, tribuni, și decăt toți cel mai mare

Și mai fatal tu insuți. Fii deci te rog cu grige;
 Amblă înțelept, precaut; și în a ta viață
 Păzesc, te conjur, pe a fiului tău și pe a mea.

Caiu. Mângăie-te scumpa mea; și în secura speranță
 A unui destin mai bun, liniștesc-ți sufletul.
 Acastă frică, rog-te lasă-o femeilor
 Inimicilor mei. — Dar cine, o mamă, e acela
 Ce cu inimă așa bună ia sub scut și familia-mi?
 Acel patriciu onest cine-i?

Corn. El e cumnatul tău?

Caiu. Un inamic al meu?

Corn. Cel ce-ți voesc bine
 Nu-ți poate fi inamic.

Caiu. Ba da el mi-e inamic.
 Și eu cred, că-i greșelă grea a primi binefaceri
 Din mâni inimice. Dela cine mă urăsc
 Doresc mai bine să am morțe decât viață. Și încă
 De și n'ar fi atare; el e idolul celor mari,
 Desprețuesc plebea și atâta mi-e destul.

Corn. Tu vatem virtutea.

Caiu. Nu este virtute
 Unde nu este și iubirea de popor. Incețază
 Mă irită a ta vorbire.

Corn. Ântăia-și dată fiului
 Meu i-e grea a mea vorbire. Durerei tale-i ert
 Un răspuns așa de nemeritat.

Caiu. Oh mamă!

Fulviu. Mai mult nu pot tăcea. — Femeă tu iai asupra-ți
 O aperlare nedemnă; și de pe a tale buze-i
 Neplăcut a auzi lauda unui cetățean
 Mare da dară tiran. — Cui voiai tu să încrezi
 A Gracchilor viață? Unui Scipione?
 Și n'a fost un Scipione, cel ce veduvă
 Te-a făcut de un fiu? Oh a Scipionilor
 Trufasă despotică familia, de inimi mari
 Roditoare, dară de tirani! Oh Cornelia!
 Tu ești semente a acestui neam și tot adori plebea?

Corn. Caie, cine-i acest temerar?

Fulviu. Numesce
 Cum mai bine-ți place a mea vorbire francă.
 Eu sum Marcu Fulviu.

Corn. Tu ești Fulviu și cutezi
 Să înalți a ta voce în preșința mea? Și încă nu știi,
 Că ori ce mișel are să amuțescă în a mamei
 Gracchilor față? Rău ți alegi Caie amicii
 Și de onoare ai puțină grije. Acesta, să o știi,
 Insidiază virtutea surorii tale. Pentru acea
 I-a închis cumnatul tău porța: de aci născură
 Alaltăeri prăstele lui amerințării și acum
 Și mai nebunele lui calumnii. Oh fiule!
 Ce poți tu ave comun cu un asemenea om?
 Un Gracch cu un Fulviu!

Fulviu. Oh furie! oh desperare!
 Ce vătămăre? . . .

Corn. Precum merit.

Fulviu. Și cine-ți dăde
 Contra mea un asemenea drept?

Corn. Portarea și poate
 Și crimele tale.

Fulviu. Crimele mele, femeă, sunt două
 Ura superbilor și nemăsuratul și ardețoriul
 Amor al libertății.

Corn. Tu de libertate
 Ce vorbești și cu cine? nu ai rușine, nu ai virtute
 Și te chiami liber? Zel de libertate, pretest
 Etern pentru ori ce delict! A sfâșia fără
 Pedepsă toate legile, asemenea pretutindeni
 Furoria partițelor cu mii de calumnii
 Grose, a turmenta pe tot insul, ce nu ve
 Sămenă; a produce mii de insidii contra
 Vieții binelui, și faimei; a-și încatena
 Vocea și cugetele omenilor, și apoi îninași
 Cu totă spurcăciunea a predica virtutea,
 Iubirea de apropiat, a-și usurpa neconținut
 Titlul de adevărat cetățean; și tot de-a-una
 A ave patria în gură, nicecând și în inimă:
 Etă strălucită, înalta și sânta
 Libertate tâlharilor și a asasinilor.
 Fiule vin' după mine. —

Scena 4.

Caiu și Fulviu.

Fulviu. Auziși? Și să sufer
 Trebuie eu nisce cuvinte ca acestea? Ai da tu
 Creșemânt vorbelor acesteia?

Caiu. Respectază
 Pe a mea mamă și caută te desvinovătesc.
 Ai priceput?.

Scena 5.

Fulviu singur-

Eu să mă desvinovătesc?
 Și știi tu bine cine sunt eu? Mergi nebulule!
 Cu soroarele nou vei vedea opera acestor mâni;
 Și trebuie să o aprobi, să o tacă, ori să peri cu mine.

ACTUL II.

Scena 1.

Opiniu și Drusu.

Drusu. A Palatinului vârfuri abia iluminază
 Primele a soroarei rațe, și deja să preâmbli
 Prin for fără lictori, în privat și singur
 Consulul Romei? În această și măreță,
 Și pentru tine de onoare, de rușine pentru Gracch,
 De triumf pentru senat, totă pupila
 E îndreptată spre Opiniu. Lui îi încrede
 Plebea umilită, al ei destin, cei înalți
 A lor fortună, și al său repaus Roma
 De certe slășietore deja sătulă: și el stă aice
 În nelucrare? și, de mi-e permis, a o spune
 Uitându-și de ceialaltă și de șine însuși?

Opiniu. Tribune sunt preparați ai tei colegi?

Drusu. Dela tine
 Depindem toți

Opiniu. Pot eu ore fi linișcit
 Pe a lor credință?

Drusu. Ea ți-e secură.

Opimiu. Dară capi
Poporului sunt ai noștri?

Drusu. Aurul primit
Și speranța unei și mai mari remunerațiuni
Ți-i asigură.

Opimiu. Și triburile sunt toate
In linisce, dispuse la pace și la respect?

Drusu. Tote. Nică-când altă-dată n'a fost, crede-mă,
Plebea mai supusă, mai smerită-și înțeleptă.

Opimiu. Plebea romană e o fiară sălbatică
Ce cum bate vântul unghiele 'și deschide
Și inselbătăcită sfășia orbesce
Pe cel-ce o linguşesce, ca și pe cel ce-o vatemă.
Astăđi te adoră. mâne te ucide
Ca după ce-ai perit să reintórne a te adora
Despre mine ce cugetă această fiară?

Drusu. Mută
Te privesce și tremură.

Opimiu. A ei tremurare
Mi-e cu mult mai scumpă, ca a ei iubire.
A plebei natură e acesta: orî a domni tirană
Orî a servi tremurând. Ea adevărata
Libertate, ce-i pusă între servitute și
Putere nică-când nu a scit' o nică posede,
Nice desprețului cu inimă stempărată.
Și numai invocă, nu-și mai aduce aminte
De al ei Gracch?

Drusu. Ba aminte-și aduce
Dar numai ca de un vis înșelător, dispărut.
Ruptă-i legătura, în care o învălase
Acel periculos fanetic.

Opimiu. Și cređi tu ora
Că va privi nepăsătoare suprimarea
Plebiscitelor?

Drusu. Al lor funest efect, vreau să ăic
Multele neînțelegeri triste și amare
Ce născură din acest izvor; curioasa
Natură a astor fel de legi; nedreptele
Moduri cu cari se îndeplinesc; experiența,
Mai apoi, ce le-a dejucat de sute de ori;
Și în fine neputința de a le îndeplini
Le-au pus la toți în dispreț și în uitare:
Și ale sterge toate va fi pentru tine un
Lucru pre ușor și tot odată glorios.

Opimiu. Mai greu, amice, de cum ai crede.

Drusu. Și ce fel
De pedece îți stau înainte? Atot potinte
E a ta partită, desperată și nulă cea alui Gracch.
El e departe; și tot temi...

Opimiu. Eu nică când nu mă tem;
Dar ascultă și te miră: Gracch e în Roma.

Drusu. Cum! ce ăici? În Roma Gracch?

Opimiu. Da, în Roma.

Drusu. Și cum dacă în Cartagine...

Opimiu. În Roma, îți ăic;
Fulvii a dat deja avis lui Pomponiu, lui
Liciniu și tuturor ce-s de a lui partită.

Drusu. Și ore nu te-ar pute înșela cineva?

Opimiu. Pe mine
Nu cuteză să mă înșele nică unul. Pretutindenii
Am mâni, urechi și ochi, E cert că e aici.
Și tu însuți preste puțin timp îl vei vedé
Arătându-se și ferbend toate Aradele
De poporul adunat, și rădicându-se
Înalte strigate de bucuria. O altă dată
Vei vedé amenințând plebea infuriată
Pe consuli, pe senat și desemnându-i de
Victime acestei renăscute și scumpe
Deități populare.

Drusu. Mirarea imi confundă
Cugetul și vorbele. Ce ăeu inimic l'a adus?

Opimiu. Un ăeu ce-l persecută. ăeul ce împinse
La mórte pe fratele lui în ăst loc în mijlocul
Unei mulțimi de quirii, în brațul plebei
Care vilă și cu ochi mari îl vedea dându-și
Sufletul în a sa presință și tăcea... Vei vedé...
Dar mai înainte voi să-i vorbesc. Anume
Pentru acesta am venit și-l asept aici.

Drusu. Consule, ai grige: Ferbinte, sălbatică
Și temeraria i a lui inimă.

Opimiu. Însă generosă,
Însă leală. A lui virtute mă face secur
De a lui cădere. Am să-i vorbesc. Îl voi provoca
La pace, ca cu atât mai ușor să reiese
Un efect contrar. Îți sunt chiare a mele cugete?
Mergă, află pe ai tei colegi, însciințeză-i
Despre tot ce ți-am spus, și prescriele
Să steie în pace și nimic să nu incerce. Nu cer
Dela voi tribunii, de cât înțeleptiune.

Drusu. Eu sbor.

Scena 2.

Opimiu (singur).

Mă superam că era departe; și etă că
Binevoitorea sórte mi-l trâmite. Suplinită
Va fi așa dară odată a mea răsbunare.
Tu mai lipsit, adu-ți bine aminte, o Gracche,
Tu mai lipsit de un consulat, și mi-ai prepus
Pe un Famiu. Oh ce rușine! pe un Famiu.
Dar spre al teu necas, acesta ce-mi acopere
Umerii și peptul e în deșert negata
Purpură consularia. A mea mânia în fine
Nu-i mai mult neputincioasă, ci-i îmbrăcată
Cu putere și cu înaltă autoritate. Tu ai
O vieță și eu o voiesc. — Încă pe un scurt timp
Rămăni închisă în peptu-mi a mea mânia.
Ora să apropiă. — Dar etă deja ved venind
O învălăiată undă de plebe și cu mândria,
Conducend între aplause pe al meu inimic.

Poporul (După culise). Trăiască Gracch.

Opimiu. Saltă, bucură-te, esultă
Plebe nebună, ce esci născută în simul
Fricei. Preste puțin te voi face cu să tacă. (Va urma).

Correlațiunea între trup și între suflet.

Psihologia empirică și experimentală ne arată, că între suflet și între trup există cea mai strinsă legătură. Păreră aceea a filosofilor, care privesc sufletul și trupul ca două ființe deosebite, care admite așa-dară un dualism, a început a perde din aderență, și dela Herbart încôce câștigă tot mai mult teren *theoria monismului*, adecă aceea opiniune, că trupul și sufletul sunt numai două forme, în care se manifestă una și aceeași ființă omenescă.

Dacă trupul ar fi independent de suflet și dacă sufletul ar fi independent de trup, atunci fie-care parte ar trebui să funcționeze, sub orî ce împrejurări, independentă una de alta.

Experiența ne arată însă contrarul, și ne demonștră, că stările trupesci se reflectăză asupra sufletului și vice-versa stările sufletesci se reflectăză asupra trupului.

Influența sufletului asupra trupului se vede între altele din următoarele fapte:

1. Mișcările membrilor trupesci sunt parte mare urmări ale voinței; ăra voința este o stare sufletescă.

2. Unele însușietăți permanente sufletesci, precum: firmitatea și nobleța caracterului se imprimă în fața omului; virtutea și anume bunăvoința înfrumșetăză, pe când viciul și anume răutatea, invidia diformăză fața omului.

3. Schimbările, ce se petrec în suflet, se manifestă în fața omului fără voia sa; d. e. omul voios ride, cel intristat plânge, de rușine se înroșește omul, de mâniă se îngălbinește.

4. Promovarea și ritardarea activității sufletesci se reflectăză și în trupul omului. Mulțămirea sufletescă este isvorul buneii stări trupesci; pasiunile, care atacă mai mult armonia vieții spirituale, sgdue și trupul.

Bucuria accelerează procesul vital, supărarea îl ritardăză. Bucuria face trupul omului mai vioiu, supărarea îl înmôie, îl slăbesce, ba îl pôte ruina cu totul. Mai mult: sunt stări sufletesci, care se reflectăză în trup în mod drastic; d. e. bucuria exorbitantă și spaima pré mare pot cășuna môrte repentină.

De altă parte experiența ne oferă o mulțime de probe, din care se pôte vedea influența trupului asupra sufletului. Dintre aceste producem numai unele, și anume:

1. Gradul mai mare și mai mic de activitate vitală se transplantă dela trup la suflet. Starea morbôsă și sănătoșă a trupului se reflectăză asupra sufletului.

Cel bolnav nu are dispoșiție veselă.

2. Activitatea sufletului scade, îndată ce anumite funcțiuni ale trupului se suspendăză, și cu încetul, și de-odată. Acăsta o observăm la somn, la lipopsichie (leșin), la môrtea apărută, la paralisare ș. a.

3. Ceea-ce influențăză nemijlocit asupra trupului, influențăză mijlocit asupra sufletului. Gustarea beuturilor spiritușe și a opiatelor, temperatura, aerul curat și stricat, felul climatei peste tot; d. e. numai zonele stimpărate sunt favorabile pentru dezvoltarea mai înaltă spirituală a omului. Avântul extraordinariu al spiritului elin a fost condiționat de cerul senin, ce planăză asupra Eladei și de frumșetele naturei. Mijlocele de nutriție sunt momente însemnate nu numai pentru trup, ci și pentru suflet; d. e. activitatea spirituală a unui trup flămând este foarte precară.

4. Insușietatea fizică a omului condiționăză posibilitatea mai mare și mai mică pentru dezvoltarea sufletescă. Din acest fapt ne formăm răspunsul pentru aceia, cari la cele, dișe despre Elini ne-ar obiecta: că în Grecia și astăzi este cerul senin, și totuși nu ne oferă Grecia modernă splendoră de pe timpul lui Pericle — și dișem: da, așa e, pôte că este același ceriu, dară Grecii de astăzi nu-și probăză însușietatea fizică la „jocurile olimpice, istmice, pithice și nemeice.”

5. Schimbările, la care este expus trupul omului în diferite etăți, se pot vedea și în viața sufletescă. Diferența în activitatea sufletescă a omului ca june, ca bărbat, și ca bătrân este pré cunoscută, decât ca să o pună cineva la îndoielă.

6. Tôtă viața sufletescă se petrece în nervi*) care în trupul omului formăză un sistem, numit sistemul nerval. Acesta constă din creeri, din măduva din osul spinării și firele de nervi, care se extind prin tot trupul omului. Este mai pré sus de orî-ce îndoielă, că nervii sunt o substanță trupescă, prin urmare, dacă activitatea sufletului se petrece în nervi și prin mijlocirea nervilor, cari sunt o parte din trupul nostru, este foarte evident că sufletul este dependent de trup.

7. Afară de nervi mai sunt și alte organe trupesci, prin a căror mijlocire se produc elementele, pe care se basază tötă dezvoltarea psihică. Astfel de organe sunt ochiul, urechia ș. a. Orbul nu pôte ajunge nici odat la reprezentațiunile vederei; surdul va fi pentru totdeuna lipsit de reprezentațiunile aușului. Un individ lipsit de cele cinci simțuri ne presentă un monstru omenesc, a cărui viață se reduce la viața unei vegetabilii.

Din cele produse până aci este prea evident că trupul stă în cea mai strinsă correlațiune cu sufletul.

Psihologia a făcut mari progrese în esplicarea fenomenelor, ce rezultă din acăstă correlațiune, mai cu sémă în urma interesantelor și instructivelor experimente făcute de G. H. Lewes, Duchenne de Boulogne și C. du Bois-Reymond. Cu tôte aceste nu am ajuns așa departe, ca să putem explica tôte fenomenele.

Sunt fenomene de acelea în viața fisco-psihică a omului, care trec peste facultățile nôstre de a le interpreta cu tötă profunđitatea.

Astfel de fenomene sunt cele următoare:

La curtea reginei Catharina de Medici era o damă, care leșina, îndată ce miroșea o rosă; guvernatorul unei forțărețe franceze cădea în convulsiuni la privirea icrelor de crap. Erasmus de Rotterdam avea o astfel de antipathiă în contra pescilor, încât, când dedea de miroșul lor, îl prindea frigurile; Iosif Scaliger nu putea inghiți o lingură de lapte, fără de a cădea în convulsiuni. * Vladislau Jagello, regele Poloniei avea o astfel de aversiune în contra merelor, în cât i se făcea rău, când le miroșea din depărtare mare. Du Chesne, secretarul regelui Francisc I. nu putea miroși un măr, fără să nu-lă podidăză sângele pe nas. Enrich III. cel din urmă rege din casa Valois, nu putea rămănea un minut în odaia, unde se afla o pisică. Impăratul Ferdinand arăta cardinalului de Lotrena pe un nobil austriac, pe care îl podidea sângele pe

*) Într'un tractat, ce va urma, vom vorbi mai pré larg despre nervi și despre funcțiunile lor. Aut.

nas, când auşia din depărtare o pisică mionând. Un colonel renumit pentru eroismul său pe timpul lui Henrich IV nu putea sta pe loc la privirea unui şórece, ci fugea palid şi tremurând. Scaliger cunoştea pe un nobil de Gascogne, care, când auşia un flaşnet, începea să plângă, şi dacă el nu putea evita tonurile acestui instrument, cădea într'un plâns, ce-l ţinea

mai multe zile. Filosoful Chrysip avea o astfel de antipathie in contra complimentelor, in cât cădea jos, când îi făcea cineva la salutare un compliment mai mare.

Faţă de aceste fenomene putem exclama şi noi cu Hamlet: „Sunt mai multe lucruri sub sóre, decât cele, ce le póte explica filósafia omenescă.“

Dr. N. Pop.

Educaţiunea şi instructiunea copiilor noştrii in familiă şi in scólă,

Studiu social-pedagogic de I. Dariu.

(Urmare).

Virtuţile morale singurafice ce trebuiesc cultivate in copil.

După ce arătaiu in general insemnătatea şi scopul educaţiunei morale precum şi modul cum trebuie să se desvólte in copil semţimentele religióse, morale şi estetice, voiu trece la espunerea modului, in specie, cum trebuie să se desvólte şi cultivate in copil fie-care din virtuţile morale cardinale.

1. Ascultarea este cea dintâi virtute morală, prin care se implinesce liber şi din propriul indemn proponimintele şi voinţa altuia. Ascultarea şi supunerea este inceputul său isvorul tuturor celor-lalte virtuţi morale, pentru-că tóte celelalte atárnă mai mult său mai puţin de acesta. Fără ascultare şi supunere nu póte fi nici o educaţiune bună. Să înţelege de sine, că aci nu póte fi vorba de o ascultare órbă şi injositoare, ci de o primire liberă şi de bună voiă a consiliilor şi voinţei cătră care ne atrage inima noastră.

Ascultarea dară trebuie să fie podóba fie-cărei etăţi, fie-cărei stări şi fie-cărui gen. Fără ea o ordine esactă şi chiară a lucrurilor atât in familiă şi in scólă, câtu-şi in biserică şi in vieţa socială ar fi cu totul imposibilă. Ea așa dar este şi trebuie să fie inima şi sufletul intregii educaţiunii, pentru-că numai prin ea omul se póte pune in raport drept cu D-şeu şi cu lumea esternă.

Pentru a desvolta şi perfecţiona această nobilă virtute in copil, educatorul trebuie să ia in considerare următoarele:

1. Educatorul să-şi manifeste tot-déuna demnitatea sa într'un mod plăcut şi atrăgător, fără comande aspre şi fără a se dejosi la lucruri ce i-ar compromite personalitatea şi autoritatea sa.

2. Să caute a aréta copilului numai iubire, bună-voinţă şi amiciţiă, pentru-că ascultarea liberă şi de bună voiă nu póte răsări din ó frică servilă, ci din iubire şi incredere.

3. Să nu pérđă nici odată din vedere orí-ce ocasiune ce ar putea conduce la defectuositaţi. Neascultarea se nasce adeseori din prea marea incredere in puterea şi mintea sa propriă. Copilului i se póte permite a lucra după impulsunea şi dorinţa sa numai in casuri estra-ordinare, d. e. când e bolnav s. a.

4. Comandele restricţiunile şi consiliile educatorului să fie tot-déuna exprimate in resumat, adecă scurte, dar destul de pătrunđetőre, așa ca să pótă străbate ușor in mintea şi inima copilului spre a i se putea astfel asimula şi a deveni o proprietate a sa. Unitatea comandelor şi consiliilor educatorului trebuie să stea tot-déuna in legătură strinsă şi in armonia posibilă cu acelea ale altor autoritaţi de care mai póte încă depinde copilul.

5. El (educatorul) ţine fórté mult la implinirea cu acurateţá şi nealterată a comandelor şi consiliilor sale. Ce se urmăzeá strict şi cu scrupulositate, strâns şi nealterat se pás-trezeá tot-déuna.

2. Pietatea (temerea de D-şeu). Legătura de aprópe, in care se crede că se află omul cu D-şeu, impreună cu simţul religios şi-l reţine şi-l depărtezeá dela orí-ce cuget réu şi vătémător. Pietatea omului cere dela D-şeu mângăere in orí-ce cas, unde şi când ajutorul şi mângăerea omenescă l'au părăsit cu totul şi la moment i se şi dá.

Pietatea şi temerea de D-şeu se stárnesc in copil nemijlocit prin invétáméntul religiunei se póte insă şi prin invétáméntul despre lucruri lumesci, insă într'un mod mijlocit măcarcă şi acestea încă 'şi au valórea lor reală şi morală şi influinţezeá fórté mult asupra tinerimei şi anume asupra desvóltării acestei virtuţi in ea. De aceea este de lipsă la desvóltarea acestei virtuţi să se ia in considerare următoarele:

1. Educatorul nutresce şi întăresce temerea de D-şeu prin sântul botez, graţiă căştigată spre virtutea credinţei si spre care folosesce orí-ce ocasiune prin care se arată presentă său fiinţa de faţa a lui D-şeu.

2. El întăresce speranţa creştinescă prin tot ce ar puté descepta in copil simţul de dependentă al omului faţa de D-şeu spre care D-şeu apoi totdeuna se arată cu deplină indurare şi cu grabnic ajutor in tóte lipsele şi necazurile omului. Prin acesta omul întreprinde orí-ce lucru cu curagiu şi sigur de succes pentru-că scie, că are de sprijin şi grabnic ajutor pre fiinţa cea mai bună şi mai puternică, pre D-şeu.

3. El aprinde in copil lumina iubirei creştinesci şi-i conduce mintea prin aceea la tronul D-neşei, isvorul cel ne-secat al iubirei ce-lú revarsă de prisos preste tóte făpturile sale de pe pámént.

4. El nu incetézeá nici odată de a aráta copilului prin istorióre religióse-morale atât sciinţa, bunătatea şi dreptatea lui D-şeu, precum şi grabnicul său ajutor in orí-ce cas de lipsă. Acesta dá mai departe indemn spre bine şi perfecţiune ca cele mai inalte virtuţi omenesci.

5. El stárnesc in fine simţul de pietate in copil prin rugăciuni frumóse din inimă curată şi prin cântări de laudă indreptate cătră tronul D-neşei, precum şi prin cercetarea cu plăcere a locurilor sântite ca sânta biserică şi prin împăr-tăşirea cu sântele taine. Ó deosebită influinţa au aci şi persoanele sântite ca preotul ş. a., carí servesc altarului, precum şi invétătorul şi alte persoane bune şi demne de a fi luate ca model in direcţiunea acesta şi cu care copilul are adese-orí

întâlnire. De aceea e de lipsă ca toate acele persoane, cari pretind a avea o autoritate și o influință oarecare asupra copilului, să fie mai întâi ei un perfect model de adevărată pietate și religiozitate.

3. Dreptatea și încrederea sunt baza vieții sociale. Dreptatea în cugetare și în lucrare trebuie să rămână o problemă dintre cele mai principale în familie și în școală. La acesta i se oferă educătorului prelungă cuvânt și exemple încă diferite alte mijloace și anume:

1. El reține cu stricteță pre fie-care copil în mărginile dreptului său și a posesiunii lucrurilor sale și pedepsește ori-ce neregularitate, precum dacă i sau imprumutat unele lucruri, ce nu țin de el, însă el nu le înapoiază punctual, sau ceea ce a găsit nu dă celui-ce a pierdut. La ori-ce cas, când se întemplieră vre-o conturbare cât de mică în dreptul său în posesiunea altuia, va arăta fără pregetare reul ce ar urma din aceea aducând și luând de basă religiunea noastră cu frumoșele cuvinte ale Mântuitorului: „cea ce ție nu-ți place, altuia nu face”.

2. El îngrijese ca nici odată numele și reputațiunea copilului față de cei din giurul său să nu fie nici când și sub nici un cuvânt violate sau vătămate.

3. Nu va suferi nici odată între copii schimbări, sau cumpărări ori vândări de lucruri. Să va feri și de aceea de a nu învăța pre copil de mic cu bani. Copilul are o idee nechiară despre posesiune și întrebuintarea ei, pentru aceea el nici nu merită nici o posesiune afară de aceea cu care s'a născut. Distribuirea de daruri la felurite ocaziuni, fie pentru a remunera sau încuraja pre copilul bun și silitor fie pentru a-l reținea dela un lucru rău și nefolositor, trebuie să se facă cu cea mai mare îngrijire și precauțiune, pentru că acelea, din cauză amintită, mai curând pot să strice de cât să folosescă copilului.

4. Să silesce tot-dé-una a se ține cu stricteță de cuvântul dat; pre lângă acesta nu se mulțămesc nici odată cu lucruri superficiale sau făcute fără silință și indemnul propriu sau fără a ști ce a făcut. El previne în sine cu o dibăciă rară ori-cărei posibilități de-a înșela sau de a vătăma pre altul.

5. Ori-ce furturi ce se întemplieră între copii în familie sau în școală se pedepsesc strict în conformitate cu vina comisă.

4. Sinceritatea stă intru aceea de a feri pre copil de ori-ce fel de falsitate, fățăriă sau minciună, care sunt în contra adevărului și a dreptății. Cugetile omului sincer sunt tot-dé-una inocente și juste și tot-dé-una lucră în conformitate cu dênsele.

Educătorul la cultivarea acestei virtuți trebuie să ia în considerare următoarele:

1. Fiind natura copilului mai tot-dé-una sinceră și francă educătorul trebuie să păstreze tot-dé-una neatinsă această predispozițiune naturală, ca el (copilul) să se arate tot-dé-una așa cum este fără nici o astușiă sau prefăcătoriă.

2. Indată ce un atare copil a comis vre-o faptă necuviinciosă, ușor o mărturisese, dacă nu se amenință, și odată mărturisită trebuie foarte fin și cu multă precauțiune tractată.

3. Fiind-că nici un om nu poate fi nefalibil și cu atât mai puțin un copil, este de lipsă ca educătorul să nu părădă

în nici un cas încrederea și iubirea copilului; pentru-că pe câtă vreme copilul va vedea în conducătorul său un părinte bun și sincer, er nu un jude aspru și neindulgent, se va sili de a urma și el astfel, și de-a comis ceva rău va îndrăzni a mărturisi cu totă francheță vina sa, și pe de altă parte a spune adevărul fără nici o temere. Aci se cere dară ca educătorul să fie mai întâi el sincer, apoi blând, bun și plin de iubire către copilul său.

5. Politeță și modestia (buna-cuviință). Prin politeță fiecare om se face plăcut și iubit de alți oameni er modestia și umilința împodobesc tinerimea și rămân baza adevăratei înțeleptiuni. Educătorul aci va deprinde pre copil încă de mic cu o ținută plăcută a corpului a saluta pre alții amicabil, a vorbi frumos și moderat, a mulțami pentru afecțiunea arătată, a stima și prețui persoanele onorațiore, a nu se certa cu nimenea. Î-lă va feri mai departe de ori-ce îngâmfare punându-i înainte slăbiciunile celor îngâmfati și mândri precum și bunele calități ale celor modești și urmările unei manieri afabile și plăcute.

6. Pudorea este păzitoarea bunei cuviințe și apărătoarea de multe rele. Ea se rașimă pre temerea de D-șeu, pe ascultarea de vocea conștienței, care apoi îl păzesce și-l reține pre copil de la ori-ce lucru rău și necuviincios.

Ce să atinge de cultivarea acestei frumoșe podobe sufletești amintim educătorului următoarele puncte spre strictă observare și executare:

1. El priveghiază, ca tot ce e necuviincios și neplăcut în purtarea de bună-cuviință a copilului, precum și în vorbire și în alte lucruri necuviincioșe, să se ocolască și să se delature într'un mod nesimțitor. De aceea petrecerea la un loc a copiilor buni cu cei răi și desfrânați nu se va concede nici odată.

2. Îngrijese cu totă precauțiunea ca satisfacțiunea trebuintelor naturale să se săvârșască într'un mod inocent, er lucrurile destinate spre acelea să fie tot-dé-una curate. Figuri imorale și scrieri de rușine nu se vor suferi pre nicăiri.

3. Unde sunt școle mixte priveghiază cu multă îngrijire toate raporte și relațiunile dintre copii și copile și pre cele necuviincioșe caută la moment a le intrerupe în mod nesimțitor, adecă fără a se teme ei de ce se intrerup. Cu cât copilele și copii sunt mai mari, cu atât și grija și precauțiunea trebuie să fie mai mare și mai încordată.

4. Obiceiul din clasele mai înalte de a duce și pre copii la teatre sau la alte petreceri neertate trebuie să se sărășescă odată pentru tot-dé-una, ca nisce seducători și vătămători în adevărata educațiune și instrucțiune a copilului.

5. Cercetările și investigațiunile asupra comiterii de fapte necuviincioșe din partea unui copil sau copilă, nu se fac nici odată în prezența mai multora, pentru că în cas contrar ușor s'ar putea întemplieră ca prin acelea mai mult să strice decât să folosescă.

7. Ordinea și esactitatea. Ordinea și esactitatea sunt inima lucrurilor. De aceea „un loc pentru fiecare lucru și fiecare lucru la locul său” trebuie să rămână un principiu și o lege sănăta a fie-cărui educător și care ar trebui scrisă cu litere de aur deasupra ușei fie-cărei case și școle. Să se deprindă dară copilul încă de mic la ordine și exactitate în lucrurile sale. „Dacă copilul nu iubese ordinea

ține Beneke, și decât nu-și îngrijese de lucrurile sale, să nu încerce nimeni a-i le îngriji, pentru-că prin acesta s'ar favorisa aplicarea sa la disordine; din potrivă într'un asemenea cas, este mai bine a-l lăsa să-le piardă și în urmă a-l sili să le caute spre a le afla.*

Ori-ce lucrare dată copilului trebuie să se execute cu promptitudine, așa după cum s'a scris și comandat. Să se ferescă în urmă educatorul de a fi prea exagerat seu prea scrupulos în lucruri de o minimă importanță, căci atare pas adeseori poate fi vătămător.

8. Activitatea sau munca. Omul spre a pute progresa în continuu în toate direcțiunile dezvoltării omenesci și spre a-și pute satisface toate trebuințele și necesitățile sale, trebuie să lucre. Lucrul la om e brățare de aur și fîmea la omul lucrător, după espresiunea nemuritorului Ven. Franklin, să uită pe ferăstră, dar nu cutéză să intre în casă. Munca nobilitéză și întărește membrele corpului și activitatea spiritului, înalță inteligența și dă voinței energiă și putere, pe când lenea și trândăvia slăbesc corpul și moleșesc spiritul. Nimic dară nu poate fi mai folositor și mai prețios pentru copil ca lucrul; care să-i ocupe tot timpul liber, ce în cazul contrar l'ar pute folosi spre alte lucruri neertate și necuviincioase. De aceea educatorul se va sili a deprinde pe copil încă de timpuriu la lucru și activitate folositoare, ocupându-l nentrerupt la studiu și muncă și delectându-l iar numai prin lucru; arătându-i mai departe că numai prin muncă poate deveni avut și fericit și la timpul seu folositor nu numai sieși, ci și societății din care face parte.

Spre a pute sci copilul cum să lucre, educatorul se va sili a-i inzebra mintea în mod gradat cu toate cunoștințele de lipsă pentru o lucrare specială, pe de altă parte se va sili a da membrilor corpului toate cerutele desterității la aplicarea naturală a copilului și cu privire la profesiunea ce o va ocupa în viața practică.

9. Iubirea de patriă. Precum familia și școla așa și biserica și statul trebuie să caute cu multă îngrijire a ajuta și promova scopurile generale ale educațiunei și instrucțiunei copilului, ca prin acesta să pótă deveni cu timpul un om bun, un creștin adevărat și un cetățean brav al statului. Spre scopul acesta educatorul se va strădui a deștepta și nutri în copil adevărata credință cetățienescă, simțul comun, iubirea de patriă și dependența și ascultarea, ba în casuri periculoase și jertfirea de bună voiă pentru patriă și monarchia.

Iubirea de patriă este un semțiment natural înăscut fie-

căruia, pentru-că fie-care om iubese locul de unde ființa sa și-a luat începutul, de aci apoi iubese el și țara din care acel loc face parte dimpreună cu alte ținuturi sau alte țări străine cu interese comune și cu tendințe binevoitoare față unele de altele.

La cultivarea iubirii de patriă în copil sunt de lipsă următoarele:

1. Educatorul să facă cunoscut pre copil cu toate ținuturile, aranjamentele și instituțiunile patriei, pecum și cu datoriele fiecărui cetățean față de ea. Cu cunoșcerea acesta copilul învață simțul de adevărată viață comună. Instruirea din geografia îi arată toate relațiunile speciale și generale ale omului cu locul și țara în care s'a născut și în care se află. Ce atinge amorul de frumseța, mărimea și însemnătatea patriei, de present precum și conlucrarea acelor relațiuni unele cu altele, apoi acesta trebuie deșteptat și cu preferință cultivat în copil.

2. Dacă diferiții indiviți, cari compun statul sunt de diferite naționalități și confesiuni, atunci educatorul trebuie să deprindă pe copil cu toleranța față de acelea, ferindu-se totdeodată de tot ce ar putea provoca ură, desbinare și antipatie între ei și cei străini de limba și confesiunea sa. Egalitatea și frățietatea fără nici o presiune din partea altuia, să formeze legăturile cele mai strânse, cu care trebuie să se incingă frații și surorile întregii patrii.

3. Diferitele rugăciuni și cântări ce se aduc lui D-șeu pentru sănătatea monarchului și pentru prosperarea și fericirea patriei să nu cuprindă nimic ce n'ar fi în consonanță cu generalele și adevăratele interese ale patriei. Și când se fac, mai întâi să esplică, pentru-ce se fac și apoi să săvêrșesc cu cuviință, cu respect și cu devotament.

Esemplesle Mântuitorului, ale sântilor apostoli și martiri ai creștinismului, ale profetilor și altor bărbați, cari ș'au jertfit viața pentru binele comun sunt indemne destul de puternice spre respectarea și ascultarea de autoritățile și legile, ce stau în consonanță cu adevăratele interese ale tuturor cetățenilor, ce compun un stat.

4. De o deosebită însemnătate sunt sêrbătorile naționale, cari se fac spre esemplu și spre aducerea aminte de vre-un act național de mare valoare, seu pentru meritele vre-unui bărbat distins ș. a. Acestea însă mai nainte de a se săvêrși să se arate scopul și însemnătatea lor și să se săvêrșescă apoi astfel, în cât să nu vateme intru nimic ceea ce aparține altor naționalități conlocuitoare. (Va urma).

V A R I E T Ă Ţ Î.

Netero.

Reminiscentă din tradițiunile vechiului Egipt după Dr. Carol Oppel.

1. Fica neguțatorului de vin.

Au trecut cam 4000 de ani, când un neguțator de pe insula Samos nepotându-și susținea acolo femea și copiii sei — porni la Egipt, ca să-și încerce norocul și deschise aci o mică prăvălie de vin. Însă la început nici aici nu-i prea suridea fortuna, fiindcă poporul mândrului Chemi*) era față cu străinii rece și superb.

*) În limba veche Egipteană țera acesta se numește: »Chemi«, fluviul Nil: »Iaro;« — ăr titula regelui era: »Este-ra« (adecă: fiul sôrelui) seu scurt: »phra«; însă nu pharaon precum îl pomenesc — fără nici o cauză — străinii. Aceste premitem, ca să putem precepe. cele urmânde.

Unica mângăere a bietului Samian, unca sa bucuria și speranță în mijlocul miilor calamități și dificultăți a vieței dîlnice era fica sa, care peste măsură îl recompensa, pentru suferințele multe ce pătimea. Mica Netero înflori și creșcu; părintii ei erau fericiți, vedându-i bunătatea și innocența; ba chiar și oșpeții, cari veniau în crișmă — ei, seriosii egiptieni — nu se mai săturau, de a se uita la drăgălașa copilică. Și cu ce înaintase în etate, cu atât se infrumșea. Vecinii nu mai puteau povesti destul despre lucitoriul ei pîr negru, despre ochii ei de carbune, — cari luceau, — ca doue stele pe cerul senin, — despre fața ei ros-albă și în genere o numiau numai »Fața ros-albă.« —

Vestea despre frumșeta ei se lăți cu incetul peste orașul

intreg; tot omul își luă vinul său dela Samianul, numai ca să pōtă vedea pe frumoasa lui fică; și cine o vēdu odată, acela de sigur nu uită a veni și a doua oră.

Și cine era ore mai ferice ca părintele ei? Micul cerc al neguțătoriei sale se lăți din ȳ in ȳ; nu mai rēsbea a-și procura vin destul, ca să pōtă îndestuli pe nenumerații săi cumpărători; cu un cuvēt din sērmanul și necunoscutul străin se făcu in scurt timp om bogat și fericit. Inse „Fața ros-albă” avea de lucru de dimineața până sēra, fiind-că tot omul poftea, ca dēnsa să-l ōspete. Vinul cel mai bun era rēu de nu-l aducea frumoasa Netero; de vinea cineva in ospētăriă pe ea o căuta, — și se fi fost părintele orī ce afabil față cu dēnsul, totuși întrebau: „Nu e aci Netero? — Vom aștepta, până ce vine!”

Ea era sprintenă și voiōsă orī cāt lucru avea; zimbind sbura dela unul la altul și satisfăcea poftele tuturor; de dimineața până sēra târziu nu avea repaus; scurtele momente de odihnă le folosi spre a merge cu slujnica sa la sacrul fluviu Iaro (Nil) și scāldându-se in apa cristalină a acestuia se-și procure putere, voiă bună și rēcōre in căldura innecătōre.

Căci din cauza acestei mare călduri și curățeniei ōmenilor din Chemi — scalda era Egiptenilor de neapērātă trebuință, chiar ca și māncarea; și implinirea acestei trebuințe ȳilnice era cu atāt mai ușōră, cu cāt tot orașul a fost situat său lângă sacrul fluviu, său lângă vre-un canal mai lat. Și afară de aceea, scalda nici nu era in timpurile acele de atātă ceremonii legatā ca acum. Imbrăcāminteā Chemienilor era o haină de vel fōrte ușōră; — sandale (un fel de papuci) numai damele mai bogate purtau; — toți — atāt bărbații, cāt și femeile aveau o naframă galben și vēnāt coloratā, cu care își scuteau capul in contra arșiței sōrelui. Astfel dar desbrăcarea vara nu era lucru mare. — Dupā scaldă își trāgea omul velul său pe spate, își lega naframa pe cap și se preumbla mai departe.

Intr'una din ȳile inābușitōre a verii se duse — dupā datinā — Netero cu slujnica ei afară, ca să se recreeze puțintel in cristalinele unde a sântului Iaro.

Pān' ce frumoasa Netero se delecta in rēcōroasa scaldă, fata ce-o putrecuse — eși deja din apă și se preumblă pe mal in sus și in jos. — Ea se ocupa cu aceea, ca să facă tinerei dōmne un buchet din māndrele florī albe de lotos, ce acopereau in masse compacte malul. Flōrea acestā, ce sēmānă mult cu rosa de mare, — era planta de predilecțiune a femeilor din Chemi. Dame inteligente nu vedea omul — fie la preumblare, fie in societate — fără un buchet de lotos in mână.

— „Netero! Netero!” — strigā fata de odată spāriatā — „privesce, ce pasere infricoșatā!”

Netero privi in sus: — un vultur infricoșat sbura in ceruri mari asupra lor. Și tot mai strēmēt și mai strēmēt își trāgea cercul și tot mai jos și mai jos vinea. Frica cuprinse fetele; strigarā dupā ajutor, dar nu era nimeni in apropiere, cine să le fi aūdīt glasul său să le fi putut ajuta in pericolul amenințātōr. Acum stātea formidabilā dihaniā. chiar asupra lor, își plecā capul și se svārli ca o săgētā in jos. Netero impetritā de frică strigā cu desperare și-și acoperi ochii cu mānile. ȳr sōța ei fugi de spaimā.

Preste cāteva momente ȳr se aūdī frēmētul aripilor și vulturul se ridicā, fetele se incumētārā a privi in sus, pasērea se sui ȳrāși cātrā nori, tot mai departe, mai departe, pān' ce se perdu cu totul dinaintea lor. Netero sārī din apă și i cădu amiceii sale plāngēnd in gāt. Reculegāndu-se din spaima āntāia voiā se mērgā cātrā casā și numai acuma observase ce a făcut vulturul — i-a dus o sandalā. Acestā nu era o așa mare pierdere și nici nu se pōte asemēna cu spaima cea mare, ce pātimirā.

„Fața ros-albă” mergea desculțā cātrā casā, unde pōvesti intēmplarea curiosā și-și pāstrā sandala rēmasā — de aducere aminte.

2. Sandala misterioasă.

Sē intēplā, cā tot atunci, cānd duse vulturul sandala „Fetei ros-albe” — merse phraul țerei din capitalā afarā la cāmp, ca să ținā judecatā cu sftēnicii săi. Căci in timpurile acele, cumpārările, vēndēriile și pīrele nu se pertractau inaintea corpurilor separate de judecātōri, ci regele însuși ținea judecata in public inaintea poporului său iubit, sub cerul liber.

Partidele se infātoșārā deja, regele i ascultā și voea chiar se publice sentința, cānd deodată atēnțiunea publicului își luā altā direcțiune; aci arātā unul cu degetul cātrā cer, acolo altul striga de mirare. Insuși phraul își rădicā capul său cufundat in gānduri — și ce se vēdi: un vultur teribil undula in sbor lin asupra adunārei. Pertractarea fu intreruptā și toți priveau cu mirare la paserea uriașā. Acum își estinse aripile și strimtorindu-și cercurile sale tot mai tare, se apropiā cātrā pāmēt. Cu cea mai mare atēnțiune și tăcere veghia tot omul la mișcārile giganticului vultur, căci acestā pasere era in Egipt semnul victoriei și al norocului; — a se teme — nu avu nimeni causā; — ore sutele de ostași eroi și de bravii cetățēni se pot spāria de o pasere?!

Acum stātea chiar peste capul regelui. In momentul acesta își desfăcu una din infricoșatele sale ghiare lāsānd să pice un obiect mic in jos. Un glas de mirare și tot de-odată de surprindere eși din peptul adunārei. Inse vulturul sburā cu iuțimea fulgerului ȳrāș in sus și peste cāteva momente se perdu intre nori. Dar in mānile regelui era o micā și elegantā sandalā. Regele ședea ca inamuțit; mirarea cuprinse pe tot asistentul și nimeni nu scia, ce are de a insemna. ciudata intēmplare.

— Cine im esplicā acestā? — ȳise in fine regele. Toți dimprejur se siliau a descifra obscurul sens acestei gāciturī, inse nimeni nu reuși la acestā. Atunci un preot bātren pāși inainte, se plecā inaintea phraului și ȳise:

— Tu ai întreat o fiul sōrelui! și servul tēu îți rēsponde. Asta e incālțāmintul unei fetei, ce-ți predā ție binecuvēntata pasere aducāndu-o din înālțimele cerurilor; așadar stāruesce se gāsesci femeia aceia, care ție se presentā in modul acesta. Fiā ea muierea ta, — și regina nōstrā!

Toți ascultārā cu cea mai mare atēnțiune cuvintele filosofului. Finindu-și vorbirea o vijeliā de glasuri aprobātōre resunā din tot locul. — „Veniti! Veniti!” strigā poporul: — „sē cāutām regina!” — In triumf merse phraul in capitalā, condus de sunetul sērbătōresc al trompetelor și veselīa poporului. Aci ajunse deja vestea ciudatei intēmplārī prin uni, ce grābi-serā inaintea glōitei poporului acasā. Bucuriā și chiuituri de veselīa resunarā din tōte stradele și nu preste mult cutrierārā banderīi de eroldi tōtā capitala cu dobe și trimbițe strigānd cu glas tare, cā posesōrea misteriosei sandale se-se infātoșeze inaintea fiului sōrelui — și in cas de i va plăcea marelui phra să domnēscā cu el asupra pāmētului binecuvēntat din Chemi, patria marelui Osiri.

Inse ȳia trecu in mod fōrte deosebit, căci nimeni nu se presentā, — cu tōte cā fīca orī cārei familii ar fi potut fi māndrā, ca să ședā lângă fiul sōrelui pe tron. Regele pāstrā in ascuns cu grijā sandala dinaintea tuturor; — și de ar fi pretins-o cineva trebuia nu numai se o descrie precis, ci se și arate pārechia cea-laltā și in fine și piciorușul, care nemerea intrēnsa. Inșelāciunea aci așa-darā era imposibilā, chiar de ar și fi incercat ore-cine.

In palatul regal mirarea era fōrte mare. fiind-că nimeni nu se presentā, ca să cērā sandala. Căci aceea nimeni nu-i plēsni prin gānd, cā pōte vulturul a adus sandala de departe — peste o lungā cale — din Egiptul de jos. Din nou cutrierārā eroldi tot orașul și promiteau mare premiu aceleia, cu a cārui ajutor se va descoperi fetița necunoscutā. Inse tot era numai muncā zadarnicā. Regele nu mai avea odihnā nici pāusā de nepacient, ce era. — „ȳu voiesc se o vēd și trebue s'o vēd” — strigā el — „de așa fi chiar silit se cerce-

tez totă coliba dela Pilac*) pân' la mare. El porni așa-dară și călători peste totă țera dela sud până la nord și in tot orașul publicase porunca și rugarea sa.

Astfel ajunse și acolo, unde locuia Netero; și când ceteră aci erolii cu glas tare inaintea poporului adunat voința marelui phra, atunci resună din toate părțile: „Acea e Fața ros-albă, frumoasa streină. Dênsi i-a răpit vulturul o sandală. Da, da, ea e, Fața ros-albă, fica neguțătorului de vin.“

De vreme, ce asistenții fugiră la Netero, ca să-i împărtaşescă istoria plăcută, grăbiră și erolii înderăt la rege, strigând: „Mărire! Mărire ție Dómne! — In fine am dat de aceea, pe care o cauți“, și i povestiră lui toate, cele întemplate. El însă nu avu destulă paciență, ca să aștepte, până vor aduce pe mult dorita fetiță inaintea lui, — ci punându-se in pomposul său phaeton, tras de doi cai decorați și impenați cu țesături fine și pene de struț — și incunjurat de intréga sa curte se duse el însuși la locuința ei. —

Încă nici nu sê reculesse bine Netero, din prima sa surprindere, când se auzi mare gălăgie și imbuldială de cătră stradă; — fugi la ferestră; — acolo pășiau in pas milităresc la glasul muziceii, a tobei și a trompetelor doue sute de ostași inarmați cu buzdugane. După aceștia arcașii și lăncerii, și in urmă apăru un erold, care striga in gura mare: „Ape rec! Ape rec!“ (Plecați-ve capul) și totă glôta de pe strade se inchină, numai cei de pe coperișele caselor și cei din ferestri strigau: „Mărire regelui nostru.“ — Acum se apropiă cortegiul aurit cu caii sêi pompoși, conduși de tineri cu vestiminte albe; și pe phaetonul elegant stătea fiul sôrelui impodobit cu coróna regală albă-roșiă. In dreapta și in stînga veneau servitorii cu svénturătoare și parisole din pene de struț.

Cortegiul se opri la ușa neguțătorului de vin; — regele intră — după o jumătate de oră ostașii ér se puseră in mișcare; muzica sună, éráși se auzi strigătul „Ape rec“, însă lângă fiul sôrelui pe careta aurită stetea „Fața ros-albă“ și tot poporul se veseli și exclamă cu bucuriă „noroc și fericire tinerei nôstre regine!“

Din toate părțile se aruncară flori in calea părecheii tinere; le pregăteau serbări și cel mai curat manifest al iubirei se dete tinerilor din partea poporului. In capitală éráși se 'noiră serbările și petrecerile; — însă ce a fost lucrul cel mai bun: veselie se sfîrși, dar amorul soțului și iubirea poporului, care onora pe ténêra regină; ca și pe o ființă cerescă — erau eterne.

Netero intru adevér meritase acésta iubire. Ea in fapt era mama păzitoare a poporului; mângăia pe desperatul, ajuta pe sêraci, purta grijă de bolnavi; — tot pașul ei aducea fericire și binecuvéntare. Unde se arăta Netero dispărea lipsa și se reintorna éráși pacea și bucuria.

3. Vêduva rêsbunătoare.

Căți-va ani trecură; „Fața ros-albă“ era fericită — iubind și fiind iubită, — nu-i lipsea nimic. Ah! nici nu presupunea, ce o sê ajungă; — dênsa nici nu credea că in tot Egiptul s'ar afla vre-un inimic, care ar voi rêul ei, séu al regelui. Inse se afla. Căci erau ómenii, cari nu puteau erta regelui, că a ridicat o streină pe tron. Egiptenii țineau tare la dreptul lor străbun și la nobilitatea lor; ei nu o putură lăsa vătêmată, ei voriră să se rêsbune — până chiar și cu prețul vieții regelui. Liga secretă a nemulțămiiților fu întărită prin o conjurațiune, și nu peste mult Netero se făcu vêduvă. Acolo stătea acum dênsa, ea frumoasă „Fața ros-albă“, acum cu fața palidă, scâldată in lacrimi; acolo stătea ea desperată,

*) Pilac este o insulă mică pe Nil in Egiptul de mijloc, cu temple și edificii grandioase, rămase dela anticii Egipteni. Căci aci zace îngropat marele rege Osiri. Elinii și după ei cele lalte popore culte numesc insula acésta Philă (Φιλή), schimonosind astfel fără nici o cauză adevératul nume, care este Pilac, precum ne atestéză hieroglyphile.

cu pêrul in vânt, sfărâmându-și mânila la sicriul iubitelui bărbat. Intre lacrimi ferbinte se pregăti la îngropare. Tot omul din popor își dete semnul cel mai necontestabil al iubirei și alipirei sale, și in sfêrșit după 70 de zile de jale veni timpul inmormântării. Și după ce se puse cadavrul la odihnă eternă in munții apusenii, și după ce se închise éráși mormântul, — încă stătu mult timp trista regină la porțile închise și se rugă cătră atotputintele Osiri. — „Dormi in pace scumpul meu!“ — șopti apoi — puțin am de a mai face pe acest pământ: voesc numai sê-m zidesc locașul etern*) și se te rêsbun pe tine, ér după aceea grăbesc in brațele tale.“

In ziua următoare era regina cu totul schimbată. — Chiemă un architect și-l însărcină cu zidirea unei piramide — care sê-i servescă de mormânt — precum și cu gătirea unei sale suterane pentru banchete festive. Căci in Chemi era datină a căuta in locașuri suterane apărare contra temperaturii ferbinte. Când erau planurile pregătite și stabilite, regina trimise pe architect cu porunca, ca să nu cruce nici un sacrificiu, — ci in timp cât mai scurt sê-și indeplinescă datoria. După aceea se ocupă Netero cu afacerile statului și făcu tot, ce putu — cu o sîrguință rară; și își dobândi așa o autoritate in ochii poporului, încât perderea séu lipsa regelui nu se mai simțea. La amorul curat, cu care se alipiră tineri și bătrêni, sêraci și avuți, inteligenti și sêrmani se adaoage acum și admirarea autorității și a puterei ei, și toți i sê plecau cu iubire și frică. Încă și generațiunile din urmă se lăudau, că dênsa a fost (afară de Isi) cea mai nobilă și frumoasă, dintr'acele cari au șeșut cândva pe tron cu fiul sôrelui.

Inse frumșeta ei nu mai era cea vechiă. Fața ei de trandafir dispăruse cu totul; nici când nu inveselea vre-un zimbet buzele ei palide, trăsurile ei pline de durere; nici-când n'auđiai din gurița ei o glumă, nici când o voce a bucuriei și adese puteai vedea, când ședea adêncită in sine, că inima ei nu era la loc, gândurile ei rêtăceau in infinit. Cea mai mare idestulare simția, când putea merge afară la piramida ei, ca să vêdă cât au inaintat cu lucrarea. Acésta nu se construia ca celelalte din calciu, séu pétră de năsip, ci din granit, care se aducea din depărtare de mai multe mile, — din partea de mêdă-đi a țerii. Un an intreg lucrară aci miile de muncitori, — unii sdrumicând la stânci, alții polind petrii, ér' alții orinduind materiile diferite și construând grandiosul edificiu. Cu aceiaș iuțelă febrilă se lucra și la sala suterană, și când opera era terminată Netero o impodobi cu pompă regală.

In fine după șese ani de muncă și așteptare stătea si piramida gata rêdicându-și cu fală capul in eterul albastru. In lăuntru cripta era pregătită și sicriul de granit stătea ornat intrênsa; — la intrare petrii, pentru a include spărtura ușii, cum se va așeđa cadavrul.

Nimeni nu știa, dar nici nu presupunea de departe, că ce plan nurea in inimă trista regină. — Când se comise asasinul regelui, tremurau ucigașii de rêsbunarea reginei; dar vêduva nemângăiată viețuia numai și numai jerei, dorerei sale și lăsa pe acestia fără de a-i atinge; — așa rêmaseră apoi ei in oficiile și moșiile lor, — mirându-se ei însuși, că scăpară așa ușor de mórte; — și acum după șese ani nu se mai cugeta nici unul la vre-un pericol. Regina inse invită pe toți ucigașii la un mare banchet, care era să se arangeze in sala pompôsă suterană. Nici unul dintre cei invitați nu știa, cine va lua parte la banchet afară de persóna sa; și când se adunară in sala frumôsă, nici nu observară, că tocmai aceia sunt cu toții la un loc, cari inainte de șese ani să conjuraseră contra vieții regelui. Nu știa ei, că sub pământ era săpat un canal spațios, care sta in legătură cu apa Nilului și care se sfîrșea in antișambrul salei lângă trepte, aprópe de unica

*) La Egiptenii anticii locul inmormântării se pregătea încă in viețta omului; — și onórea cea mai mare era pentru un Egiptean. — de prima drept cadou de la vre-un cunoscut al séu un sicriu, adecă locașul séu viitor.

uşă. Canalul era bine închis, așa încât nici o picătură de apă nu se scurgea peste pereți; și totul era ornate elegant, acoperit cu covore scumpe, împodobit cu picturi vesele, așa încât nimeni nu presimțea, ce pândea de după pereți asupra lor.

Era o serbare strălucită. — Sute de lumini luciau în sala spațioasă. Vinurile cele mai rare, mâncările cele mai prețuite scilipeau în pocale și blide de aur; tot ce putea înveseli inima omului era aci de vădut; flori mirositoare espirau un odor înbătător; muzica veselă resuna; actrice delectau cu jocul lor pe spectatori, — toți oșpeții erau încântați.

Cu ochi schinteitori privi regina peste numărul oșpeților; cu îndestulare observă veselia generală, audia manifestele bucuriei lor. Când câtră sfârșitul prânzului veselia ajunse la culme, palida figură femească lunecă peste sală, afară stete un minut, privi încă odată cu o căutătură infernală îndărăt — apoi deschise cu dalba ei mână o incheetură — și se asvêri sus pe trepte.

De odată răsună o vijăitnră și un bubuit asemenea unui tunet grósnic; ușile salei se crepă și valurile intră cu o putere nimicitoare. Inmărmuriți de spaimă, incremeniți de gróză sunt toți asistenții; nu strigăt nu să aude, — nici un cuvânt; — nu se mișcă nimeni să-și caute scăpare; — cine stă, rămâne 'n picioare, care zace pe perini rămâne în etern acolo; mórtea acésta e pré gróznică, pré sigură și momentană, — le răpește viața în câte-va secunde tuturor, cu pocalul plin încă în mână.

Acésta a fost răsunarea unei femei, cărei i răpiră ce avu mai scump pe acest pământ. Atunci, când uciseră bărbatul ei, ar fi putut prinde pe asasinii și ar fi putut să îi osîndescă la mórte séu la muncă silnică pe viața întreaga; însă acésta n'ar fi îndestulit-o. Precum o ajunse pe dënса înainte de șese ani fără pregătire și pe neașteptate mórtea repentină a scumpului séu soț, mórtea care-i răpi tótă fericirea pământescă, așa a trebuit să-i ajungă și pe vinovații cu ințela fulgerului. Toți trebuiră uniți: — nu în somn, nu între împrejurări de tóte dîile, ci în mijlocul bucuriei și a veseliei trebuia să-i ajungă mórtea, în forma cea mai infriçoșată. Planul răsunării era alcătuit așa, ca să përdă asasinii viața lor atunci, când le era mai dulce, — și înainte de ce li-ar fi ajuns mórtea, să-o vëdă în totala ei grósnică. Pocalul plin și mormântul umed.

Netero grăbi într'o altă culină din apropiere. Aci ardea de câte-va ore un foc mare; padimentul era indelat cu jar ardător, flacările lingeau pereții — aci-și căutase nefericita mórte și a aflat.

După șeptedeci și doue de dîile se mișca un șir lung de ómeni cu cortegiul funebral câtră piramidă; poporul ținu judecata peste regina defunctă și după ce o aflară de merită pentru îngropare, s'a aședat cadavrul în cripta piramidei.

Dar poporul nu a uitat-o; memoria ei a rămas binecuvântată; nepoții și strănepoții povesteau după sute și sute de ani de frumoasa Netero.

Trecură de atunci mai mult de 4000 de ani. Popor străin locuște în prejurul piramidelor, glasuri străine resună la malul sântului fluviu. Inse decă călătoresci în acea țără miraculoasă, decă privești acele monumente sante ale timpului, — și va povesti beduinul, care te însoțește o istorióră misterioasă și tot „felah“^{*} din apropiere și va constata spusa lui.

Din când în când în nopțile luminoase, când stelele argintie lucesc pe firmamentul albastru, o lumină palidă sbóră din piramidă și licurește ca o nălucă în văzduh. De să apropiă călătorul, vede o femeică de o frumusețe supranaturală învelită într'un lung vel undulant și transparent. Mulți pretind, că ar fi vădut și diua mare figura acea palidă incunjurând piramida. Și decă te vede și zîmbește lin, așa lin, dar așa amar și dureros, încât nu o mai poți uita nici când.

Acea femeie palidă, acea nălucă e frumoasă Netero — „Fața ros-albă.“

Virgiliu Onițiu.

(O minune de copilă). O fóie suediană povestesc următoarea istorióră nostimă: „A fost odată un prinț tinér, care era să se însore cu o princesă urită și bêtrână, cea-ce lui nu-i venea la socotélă.“ Voiu să am o nevastă cum se cade,“ dîse prințul, bătend din picior, „o nevastă frumoasă, cu ochii luminoși și o inimă simțitoare.“ Și prințul era încapătinat. El nu se lăsă, în cât mună-sa trebui să-l lase să plece a-și căuta o miresă. „Dar numai cu o condiție“, dîse ea pe pragul ușei. „Până în ajunul crăciunului să-ți găsești miresa, care trebuie să fie o minune de fată.“ Prințul puse să se adune mai tóte d-șórele din țără. Domnișórele veniră cu fudulele lor mame.

— Ce scii? le întrebă prințul, puindu-și monoculul.

— Scim să cântăm la piano douespredece ore pe rând.

— De când scii să cântați așa de bine?

— De când erau numai de trei ani, strigară mumele.

— Ce mai scii?

— Mai scim să cântăm din gură multe arii de opere.

— Tóte astea le scii de când erați mici de trei ani?

Alt ceva nu scii?

— Ba mai scim pe din afară tóte romanțurile franțuzesci și cunoșcem numele tuturor miniștrilor. Voiți să ne ascultați? Ministru-președinte este . . .

— Nu, nu, stați! strigă prințul. Asta-i grozav! Tot regimentul drépta 'n prejur! Marș! Și obosit cădu în brațele camerierului séu. A doua dî prințul o păși tot așa. Domnișórele, ce i se prezentară, erau și mai nesdravane de cât celelalte, curate minuni. Erau între ele, cari visau grecesce și altele, cari dîceau la mămăligă omlet fără ouă. Destul că prințul nu scia ce se facă și începea să se familiarizeze cu idea de a se cununa cu princesa cea urită. Vêduse deja mai tóte fetele din țără și crăciunul era la uşă. Inainte de serbători prințul mergea trist pe stradele întunecóse spre palat. „Ce mai cadou de crăciun o să fie pentru mine princesa cea bêtrână,“ dîse prințul suspinând. De aş putea-o spânzura de pomul crăciunului! De-odată se opri inaintea unei case mici. Transparentele nu erau lăsate, în cât se putea vedea prin feréstră. Era camera curățică a farmacistului Curței; bêtrânul farmacist stetea la pomul séu de crăciun și privea cu intristare la portretul răposatei sale soții. Fiica sa stetea și ea cu capul rēzimat pe umerul lui. O lacrimă se vedea tremurând în ochiul ei cel albastru. Prințul simți că-i bate inima. I-și aduse aminte de vesela sa copilărie, când îi era permis să se jóce cu mici fete drăgălașe, pe cari le săruta copilăresce și fără jenă. Inainte d'a observa camarierul séu, prințul deschise uşa și se află în fata plăcutei fete, care plecă ochii surprinsă.

— Lizisóră, dîse el, te rog să-mi răspunđi la cincî întrebări. Fericirea mea depinde de ele. De când cânti la piano?

— Nu cânt de loc.

— Cât timp ai învățat să cânti din gură?

— Nu sciu să cânt din gură.

— Câte romanuri franceze ai citit? mai întrebă prințul inveselindu-se.

— Unul singur.

— Cum îi chiamă pe miniștrii?

— Dêu nu sciu.

— Cum îi dîci tu la mămăligă? întrebă prințul triumfător și o apucă de mână.

— Mămăliga e mămăligă, răspuse fata ridend.

— Așa dar tu ești minunea minunilor și decî vei fi miresa mea, exclamă prințul fericit, o îmbrățișă și începu să jóce cu ea împrejurul pomului, apoi apucă pe bêtrânul, învêtindu-l și pe el. De aci plecură mână în mână la curte. Cocóna regina s'a speriat grozav la început de alegerea prințului, dar după ce acesta îi povesti, că mititica nu scie nimic de tóte bazaconiile altor domnișóre, ba nici chiar ce însemnăză omlet fără ouă, bêtrâna se îndoióșă, sărută pe fată pe frunte și dîse: „Fiule, etă miresa ta, căci e o adevărată minune de copilă!“

* „Felah“ se numesc locuitorii de ađi din Egipt.

(Un testament ciudat). Un corespondent din Londra al gazetei „Morgen-Blatt“ scrie: Nu de mult muri aici un italian, care a făcut unul din cele mai curioase testamente. El a testat 6000 lire acelui redactor, care se bucură de cea mai mare autoritate in Europa (ceea ce va decide executorul testamentar), dar cu condițiunea, ca redactorul să publice romanul scris de reposatul: „Zuleita, sau un prinț din Satriano la anul 1630“, apoi comedia sa: „O alegere in parlamentul englez“, și in fine trei poesii ale sale. Reposatul a mai testat reginei Angliei opera sa cea mai scumpă, adică o operă tragică in trei acte: „Alzira“, exprimându-și speranța, că Maiestatea Sa va ingriji, ca opera să se jöce in teatrul Curței in folosul săracilor din Londra.

(Prezența de spirit). Intr'un mic teatru de provincie se jöcă o dramă teribilă. In tr'una din ultimele scene apare sceleratul, spre a asasina pe rivalul său cu pumnalul, dar in momentul critic observă că și-a uitat pumnalul in garderobă. Dar el nu-și pierde cumpătul, ci cu-o voce ingrozitoare strigă: „Morî ticălosule! De și nu am pumnalul la mine, căci l'am uitat in garderobă, dar am aici doue brațe țapene, cu care te voiu sdrobi pe loc in fața acestui onorabil public!“ Firesce că onorabilul public a aplaudat ca nebun.

(Modelul lui Bismark.) Intr'una din soarelele sale, prințul Bismark s'a exprimat nu de mult, că și-a luat de model pe regele scoțian Robert Bruce. Acesta a fost încoronat de rege al Scoției la 1305, dăr puternicii săi dușmani l'au biruit in 12 bătălii. Din ultima bătălie Robert a scăpat intr'o șură, unde s'a ascuns cu totul descurajat. El se culcă pe pae și se puse pe gânduri; de odată zări pe un păiajin, care atirna sub o birnă, pe care vrea să se urce. Păiajinul și legă firul de birnă, încercă să se urce, dar căzu jos. El și legă ața din nou, se urcă puțin, însă firul se rupse o doua oră. Robert numără, că păiajinul a încercat de două-spredece ori să se urce, dăr tot-d'auna in deșert. „Serman păiajin, dise el, tie'ți merge tocmai ca mie.“ Dar ce să veđi! Păiajinul nu se lasă. El și legă ața pentru a treispredece oră, se urcă și urcă și ajunge sus. Lui Bruce i se deschiseră ochii. El sări de pe paie și exclamă: „Ce să mă facă de rușine un păiajin? Dacă el nu s'a lăsat, până n'a isbutit, de ce ore D-deu să nu mă ajute și pe mine ca să 'mî apăr dreptul meu?“ Regele și făcu rugăciunea, prinse curaj nou, și adună pe nesimțite pe puținii săi credincioși, le insuflă și lor inimă și atacând pe dușmani, i învinge cu totul in bătălia a 13-a și ajunse iarăși pe tron.

(Un ciudat banchet.) O serbare curiosă s'a dat nu de mult in Filadelfia de către un proprietar de dricuri. Biletele de invitare au fost scrise pe hârtie de doliu cu embleme de capete și öse de morți. Salonul de mănecare era imbrăcat in negru, cu stéguri negre și iluminată cu luminări de cëră. Masa avea aspectul unui catafalce și farfuriile erau de porcelan alb cu dungă negre. O budincă era garnită cu un guler alb și o legătură neğră. Pireul de cartofi avea forma unui mormint. Salata era impodobită cu albuș de ouă și cu trufle negre. Inghetata n'avea forma fructelor, ci a unor cosciuguri in miniatură, cruci, capete de morți și dricuri. Cât despre cafëua neğră, nu s'a putut face alt-fel, de cât să fie cât se pöte mai neğră. Cu un cuvënt, totul amintea destinațiunea finală a omului și meseria gazdei. Societatea însă ajunse curând să fie foarte bine dispusă și veselă, observând mai ales, că aci nu era vorba numai de o glumă originală, ci și de o prea originală reclamă a stăpênului casei.

(Skobelew). Marea avere a lui Skobelew (o sută mił ruble venit anual) se va împărți in trei părți egale intre trei surori ale sale, afară de un mic capital, ce se va da fostei sale soții. In testamentul prea bogatului său tată, care a murit acum doi ani, generalul acum reposat fusese pus de moștenitor

principal, lăsând și ficelele câte un capital mai mic. Cu Skobelew s'a stins tulpina bărbătescă a familiei.

(Dumneđeu nu nită pe eel sărac). Din Brünn se scrie următoarele: »In Brünn locuia de 19 ani comersantul de postavuri Leopold Kaff. Acum doi ani a murit socrul său in etate inaintată și lasă ficei sale lozul de credit seria 2624 Nr. 39 pe care era scris: »Pentru o pëtră la mormântul meu«. Puțin in urmă se bolnăvi Leopold Kaff, cea ce îl sdruincină forțe mult și averea sa. Mizeria familiei crescú tot mai mult. Kaff trebui să plece la băi la Carlsbad, avënd cu dënsul menționatul loz, spre al vinde și a-și acoperi cheltuelile. Find însă silit să-și intrerupă cura, se întörse, aducând și lozul. La 23 Ianuarie 1882 Kaff muri, lăsând o vëduvă cu șapte copii mici fără nici o avere. De atunci familia trăi in cea mai mare lipsă, fiind intru cât-va ajutată de rude. Cu tóte acestea vëduva nu voi să vëndă lozul. Ea comandă pëtră de morment pentru tatăl său și acum nu de mult fu inștiințată că pëtra e gata și așezată in cimitirul din Brünn. Spre a plăti pëtra, dōmna Kaff trimite lozul la un bancher, cerând un imprumut de 150 fiorini. Bancherul descoperi, că lozul s'a tras la 2 Ianuarie 1882, căștigând 150,000 fiorini. İși pöte inchipui cine-va bucuria bieteii femeii auđind ecëstă scire«.

(Un recrut șiret). La o inspecție generalul voi să supună unui mic examen și pe recruții de curind intrați ai unui regiment. El intrebă pe unul din aceștia: Cunosc și tu cele patru regiuni ceresci? La stânga ai răsăritul, la dreapta apusul; ce ai inaintea ta?

— Nasul meu, domnule general, respunse recrutul după o mică relectsiune.

Generalul se mulțami cu acest respuns și numai intrebă pe recrut ce are in dosul său!

Concurs Literar

se deschide cu terminul de 18/30 Octomvre a. e.

Së cere: o **novelă originală** a careia sujet së fiă scos din istoria noastră națională seu din viața poporului român. Premiul e de 100 franci in aur.

Mai departe: o **poesie** de ori ce cuprins și un **ștudiu social** (despre viața socială, — femeia, — căsătoria, amor seu alt ceva). Premiul pentru fiă-care deosebii e câte de 50 franci in aur.

Pöte concurge ori cine. Lângă manuscriptul provëđut cu öre-care devisă, dar nesubsemnat de autor, să së alătore o epistolă — conținënd in lăintru numele autorului, ér dinafară devisa operatului.

Operatele së vor apreția prin o comisiune de trei inși; și premiile së vor da autorilor celor mai bune operate, chiar și decă acelea nu vor coresponde intru tóte recerintelor — presupunënd totuși că ele vor fi publicabile.

A së adresa până la terminul espus la

Administrațiunea đinar.

„Amicul Familiei“

In Gherla (Sz-ujvár — Transilvania).

Posta Redacțiunei.

N. B. Redactorul acestei foi avënd necesitate de puțin repaos s'a dus pentru câteva zile la băi, deci nu va putea să respundă in acest număr la tóte epistolele ce ni s'au adresat.

D-lui Dr. M. Sibiiu. Primesce și pe ecëstă cale salutările mele. Sëra pe care am petrecut-o impreună m'a inspirat la multe și in curënd sper că veți vëdea rodul acestor inspirațiuni. Tot odată voi urma după sfatul D-tale și mă voi presenta dinaintea personalității sciute in ținută de gală, rugându-o ca să contribuescă și cu inspirațiunile Domniei sale la inavuțirea fōiei noastre, pe de altă parte te rog să nu uiiți nici D-ta de noi, astfel din suvenirile acelei seri și va alimenta nu numai inima și spiritul meu, dar și cuprinsul bibliotecii, cu un rod dulce și de valöre.

Tótă lumea in lăcere,
Numai noi in pare veghiam,
Și cu farnece de plăcere
Aer dulce respiram.

Eram plin de mulțămire
Nici un dor nu ne muncea,
Ni-a fost dat, din fericire
O clipelă a vëdea!